

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 39.

Måndagen den 7 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande § 1 i det af Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottet, uti *mom. a* af dess Utlåtande N:o 1, framlagda förslag till Förordning angående en postsparbank för riket. *Ang. inrättande af en postsparbank.*
(Forts.)

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Winkrans, som yttrade: Herr Talman! Den långa diskussion, som i denna Kammare förts på förmiddagen i den nu föreliggande frågan, torde i allmänhet hafva uttömt de skäl och argument, som kunna sägas för och emot frågan, och jag skall söka att, så vidt möjligt är, undvika återupprepadet af det redan sagda. På förhand anhåller jag få tillkännagifva, att jag knappast under Riksdagens lopp mottagit något betänkanke eller utskottsutlåtande, som hos mig väckt så oblandad glädje, som det nu föreliggande, alldenstund jag har den åsigt, att detta förslag, om det blir antaget och genomfördt, skall föra vårt fädernesland i hög grad framåt och bringa det välsignelse så väl i ekonomiskt som moraliskt hänseende.

Jag vågar påstå, att, ehuru visserligen en del af de anmärkningar, som rigtats mot förslaget, varit grundade och befogade, den största delen likväl varit obefogad. De förra hafva ådagalagt, att den inrättning, hvarom nu är fråga, lider af samma fel, som alla andra menskliga institutioner, att den nemligen icke är fullkomlig. Just såsom mensklig måste ju alltid någon brist eller ofullkomlighet vidlåda densamma. De flesta af de framställda anmärkningarna hafva dock, synes det mig, varit obefogade, några i så hög grad till och med, att de talare, som gjort dem, borde hafva sjelfve insett sin argumentations grundlöshet, om de tänkt på hvad de sagt. Jag åsyftar härmed isynnerhet den siste af de talare, som uppträdde mot Kongl. Maj:ts förslag. Han påstod nemligen, att i Göteborg

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

och dess omnejd äro sparbankerna så väl inrättade, att något behof af postsparbanker der icke förefinnes. Ja, detta är sant; i Göteborg finnas icke mindre än två sparbanker, hvilka hafva afdelningskontor på olika ställen, och derföre torde icke behofvet af postsparbanker der vara synnerligen stort. Men, mine herrar, vi lagstifta icke för Göteborg och dess omnejd, vi lagstifta för hela Sverige, och förhållandena äro då uti nu ifrågasatt fall tyvärr icke lika glädjande öfver allt som i Göteborg och dess omnejd; å många ställen är nemligen icke allenast afståndet till sparbanken synnerligt stort, utan äro de flesta af dessa sparbanker öppna blott en gång i veckan, ja många, enligt komiterades upplysning, blott en gång i månaden. Detta är något helt olika mot förhållandet i Göteborg och dess omnejd och bör derföre framkalla en helt annan lagstiftning än den, som der kan vara behöflig.

Samme talare framhöll äfven, liksom åtskilliga andra, en fruktan för, att de gamla sparbankerna skulle komma att tillintetgöras genom den ifrågasatta nya postsparbanken. En sådan fruktan och ett sådant påstående äro så mycket besynnerligare som samme talare nästan i samma andedrag, som han nämnde, att de nu befintliga sparbankerna gifva insättarne 5 % ränta, ock försäkrade att deras säkerhet är lika stor som den ifrågasatta nya postsparbankens. Om så är förhållandet, skulle vi svenskar vara särdeles okloka i vår hushållning, om vi uttoge ett kapital, som står i en säker penninginrättning mot 5 procent ränta, och insatte det i en annan inrättning, som icke lemna bättre säkerhet, men endast 3,6 procent ränta. Vi måste derföre med skäl kunna anse, att det argumentet är orimligt, att de gamla sparbankerna skulle dö ut, derest postsparbanken komme att inrättas. Tvärt om kommer den senare att tillföra de förra nya medel, ty när insättningen i postsparbanken uppgått till ett större belopp, så uttager man det sannolikt och insätter det mot högre ränta i den gamla sparbanken.

En annan talare på norrlandsbanken påstod, att dessa postsparkassor egentligen skulle afse de mindre bemedlade klasserna, och han tillade, att man borde också lagstifta för de bemedlade klasserna, hvilka äfven borde spara. Ja, det är fullkomligt rätt, vi böra spara alla, stora och små, fattige och rike, så godt vi kunna. Men jag vill göra honom och hans liktänkande vänner uppmärksamme på, att de bemedlade klasserna hafva väl icke i allmänhet gjort sig skyldiga till slöseri, ty dessa stora kapital — mångdubbelt större än de, som öfverlemnats till sparbankerna — hvilka genom i senare tider bildade bolag nedlagts i mångahanda inrättningar till lands och sjös, hvem tillhöra dessa, om icke hufvudsakligen de mera bemedlade? Således hafva äfven de på de sista årtiondena gjort sig förtjenta af det vitsordet att hafva del i den dygd, vi nu vilja uppmuntra, sparsamheten. Deremot är det redan förut visadt, och jag vill icke upprepa det, att postsparkassorna

afse egentligen de arbetande klasserna och till icke oväsentlig del den lösa befolkningen, som vandrar från ett håll till ett annat.

Jag skall sluta med att bedja få anföra ett yttrande af en af Englands störste statsmän och onekligen dess störste historieskrifvare, Macaulay. Han säger, att en af de viktigaste orsakerna till Englands välstånd var onekligen statens åtgärd att kasta sig in i skuld, och han förklarar denna, som det vill synas, paradox på det sätt, att förr än staten utgaf obligationer, fans intet eller nästan intet tillfälle för den, som ville spara, att placera sina besparingar. Derigenom att staten utfärdade räntelöpande obligationer, fick den, som ville spara, ett tillfälle att nedlägga sina besparingar i ett lätt tillgängligt och otvifvelaktigt säkert papper, innehafvande sålunda just de egenskaper som nu ifrågavarande postsparkort och sparmärken skulle ega. Genom den engelska folket sålunda beredda läglighet att lätt och säkert placera sina öfverskott uppkom en vana vid sparsamhet, hvarigenom till icke ringa del åstadkoms den stora välmakt och välmåga, som på hans tid förefans i England. Jag hoppas att dessa orsaker, som äro i någon mån likartade, nemligen att man bereder tillfälle åt hvar och en att lätt realisera sitt öfverskott genom att insätta det i lätt tillgängliga sparbanker, skola hafva samma verkan äfven i vårt land och sålunda kraftigt bidraga till åstadkommande äfven der af ett stort välstånd. I sådant fall är den lilla uppoffring, som möjligen kan drabba statsverket eller rättare postverket, så obetydlig, att den i min tanke många gånger öfverväges af de stora fördelar, som sparsamheten medför icke blott i moraliskt, utan äfven i ekonomiskt hänseende. Jag tillstyrker därför på det allra lifigaste bifall till Utskottets förslag.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.*

(Forts.)

Herr Emil Key: Jag skall bedja att få börja på samma sätt som den nästföregående talaren, att nemligen efter den utmärkta diskussion, som här egt rum, och efter de många skäl, som i förmiddags anfördes för Utskottets betänkande, och främst ifrån ministerbänken, återstår verkligen icke mycket att säga. Dock tror jag att ännu någon axplockning kan göras, och särskildt vill jag bedja att få fästa uppmärksamheten på en mycket sällsam tillfällighet, som faller mig i minnet med hänsyn till hvad nu tilldrager sig.

Mine herrar, det är just i dag jemnt på dagen 16 år sedan då denna samma fråga förevar i Riksdagens båda Kamrar. Det var nemligen dagarna den 6 och 7 Maj 1867 som det betänkande förekom till behandling, hvilket afgafs af det Särskilda Utskott, som nedsattes för »jordbrukets finansiella angelägenheter» och som af motståndarne på spe kallades för »Allmänna Vålfärdsutskottet». Som herrarne erinra sig, blef landtmannapartiet vid 1867 års riksdags början bildadt. Det växte från en ringa början fort och oafbrutet, och det höll sig tillsammans troget och träget. Det var väsentligen genom dess tillskyndelse som nämnda Utskott kom till stånd, och debatten om detta Särskilda Utskotts betänkande var en af de

Ang. inrättande af en postsparbank. första stora bataljer som partiet levererade sina motståndare, och hvarvid krafterna vägde så jemnt, att intetdera af de båda stridande partierna kunde tillerkänna sig segern.

(Forts.)

Jag har roat mig med att genomgå icke blott detta Utskotts utlåtande utan äfven diskussionen i frågan, och jag får säga, att det varit med ett visst vemod jag gjort det. Ganska många af dem, som då yttrade sig, äro nu bortgångna för alltid, många af de andra äro numera icke medlemmar af riksdagen, och andra, som fortfarande finnas här kvar, skulle verkligen icke sjelfva känna igen sina åsigter, om de jemförde dem med hvad de nu yttrat. Detta utskottsbetänkande, som omfattade äfven frågan om indelningsverk och grundskatter och som vidrörde frågan om sparkassor, är, får jag säga, mer glömdt än det verkligen förtjenar att vara. Jag skall bedja att få ur detta betänkande uppläsa den 5:te punkten.

Efter att hafva förutskickat en kortare motivering och ett resonnement om postsparkassor omnämnde Utskottet hvad som då var en nyhet, obekant för den svenska allmänheten, men numera icke är det, sedan vi fått ett komitébetänkande, som utredt frågan, hvilket betänkande äfven blifvit utdeladt bland Kammarens ledamöter, huruledes i England år 1861 utfärdats en parlamentsakt för att underlätta insättning mot ränta af smärre besparingar under regeringsansvarighet.

Efter att hafva vidare anfört, rörande dessa sparbanksinsättningar å postkontoren i England, ett yttrande af en sakkunnig person, den berömda Edwin Chadwick: »att han ej kände någon enda åtgärd från senaste tider, som i fråga om den lägre medelklassens ställning i samhället vore så förträfflig till sina grunder som just denna», hemställer Utskottet i femte punkten, »att af regeringen en förklaring afgäfves derom, att intet laga hinder förefunnes för *sparpenningars insamlande vid kyrkorna å sön- och helgedagar*; hvarjemte, enligt Utskottets tanke, alla de åtgärder å regeringsmaktens sida äfven i öfrigt borde vidtagas, som kunde anses lämpliga till befrämjande i allmänhet af sparbanksväsendets tidsenliga utveckling och ordnande samt särskildt sparkasseanstalters upprättande anbefallas vid alla större allmänna arbetsföretag». Der se herrarne i sitt embryo just denna idé, som efter 16 års hvila och många funderingar slutligen trängt sig fram och nu föreligger i Kongl. Maj:ts proposition och i detta utskottsbetänkande, som vi skola afgöra i afton.

Jag yttrade, att åtskilliga, som ännu äro ledamöter af denna Kammarer, under diskussionen 1867 tillkännagäfvos sina åsigter i frågan, men jag vill nu endast nämna en af de ledamöter, som då satt i det Särskilda Utskottet och jemte mig — jag hade också äran att vara med — deltog i dess förhandlingar. Det var Herr Jöns Rundbäck, som med mycken ifver och skärpa försvarade nämnda Utskottsbetänkande. Han var icke, då såsom nu, en affälling från landtmannapartiet, utan stred med ifver för just samma saker, som han nu med alla krafter söker att bekämpa. Jag skulle också kunna

omnämna en annan dåvarande medlem af Kammaren. Ehuru numera icke ledamot af Riksdagen, har han gjort sig påmind genom en stor adress, som han i dessa dagar tillskickat oss. Jag vill dock icke nu upptaga tiden med ett ämne, som icke hör hit, ty det gäller indelningsverket, men då frågan derom kommer före nästa vecka, kunde det kanske vara intressant att erinra om hvad Herr Ridderstad tänkte om indelningsverket för 16 år sedan och jemföra det med hvad han tänker för närvarande.

Jag skall nu med några ord öfvergå till sjelfva frågan. Mot det föreliggande förslaget hafva egentligen fyra invändningar blifvit gjorda. Den första invändningen har varit den, att den ifrågasatta postsparbanken skulle medföra allt för dryga förvaltningskostnader. Några reservanter hafva på sid. 17 beräknat dessa kostnader till 100,000 kronor. En annan reservant, på sid. 18, har visserligen ej gjort upp någon beräkning öfver kostnaderna, men fordrat en utredning i nämnda hänseende. Det har på förmiddagen svarats honom, att någon utredning af dessa kostnader icke vore lätt att göra på förhand, och det kan man icke heller, ty de komma ju att helt och hållet bero på den omfattning saken får. Emellertid kan man redan nu taga för afgjort, att, då här icke är fråga om några fasta löner, utan blott om tantième och arfvoden, det vore en lycka, om dessa tantièmeer blefve så dryga som reservanterna på sid. 17 beräknat och mera till, ty detta skulle endast visa hvilka betydliga summor komme in i postsparbanken och hvilka stora besparingar gjordes. Men, säger man, vi komma här att skapa en massa nya embetsmän. Nej, det göra vi icke, ty hvilka är det här fråga om? Jo, om poststationsföreståndarne, mine herrar; och huru skulle det blifva med dem? Jo, de skulle, som sagdt, icke få några fasta löner, utan arfvoden, och det är föga troligt, att de icke skulle vilja, för de arfvoden, som bjudas dem, sköta sin befattning med postsparbanken. Såsom herrarne torde erinra sig, hafva dessa poststationsföreståndare förut fått sig ålagdt att handhafva postanvisningar och postförskott utan att derföre begära eller få någon förhöjning i sina lönevilkor. För min del har jag icke hört, att några poststationsföreståndare, med anledning af att de fått ökad besvär i detta afseende, fordrat ökad aflöning. Låt vara till och med att någon postförvaltare skulle säga: Nej, för detta arfvode vill jag icke besörja göromålen med postsparbanken, så bör man å andra sidan komma i håg, att dessa tjenstemän tillsättas på endast tre månaders uppsägning, och jag är öfvertygad om, att det i så fall icke skulle dröja länge, förr än en sådan poststationsföreståndare blefve uppsagd. Men, svarar man, kanske då icke fås någon ny? Detta är icke troligt, och äfven om så vore, hvilken skada skulle deraf uppstå? Jo, så vidt jag kan se, endast den, att några sparbanksmedel särskildt vid denna postanstalt icke kunde insamlas, förr än man hunnit få en annan poststationsföreståndare, och dermed skulle nog icke dröja

Ang. inrättande
af en postspar-
bank.

(Forts.)

Ang. inrättande så länge. Detta vore hela olyckan. Så att det argumentet tror jag af en postsparbank icke håller stånd.

(Forts.)

Den andra invändningen var den, att postsparbanken är mindre behöflig, efter som vi ju förut hafva våra niohundra sparbanker. Om den sidan af saken har så mycket redan blifvit yttradt, att jag föga kan hafva att tillägga. Det vill jag dock ytterligare erinra om, att postsparbanken och de enskilda sparbankerna *icke* hafva samma ändamål. Då de senare hufvudsakligast äro afsedda för *större* insättningar på *längre* tid, således fastare besparingar, skulle postsparkassorna deremot mottaga jemförelsevis *smärre* besparingar på *kortare* tid och med större rörlighet; och fördubblar man medlen för insamlandet af besparingar, kan detta icke annat än tjena båda institutionerna. Med dessa besparingar är, föreställer jag mig, ungefär samma förhållande som med regndropparne. Då de falla fritt, förena de sig väl till små rännilar och leta sig derefter fram till reservoaren, der de samlas, men många regndroppar gå förlorade under vägen. Postsparkassorna samla också upp de små regndropparne, men de göra det såsom tavrännor och stuprör, så att dropparne fullständigas och mycket hastigare komma ned i de stora bank- och obligationsreservoarerna.

Den tredje anmärkningen var den, att postsparbanken skulle rent af skada de enskilda sparbankerna. Beträffande denna anmärkning har komitén på sidan 11 i dess utlåtande och äfven Kongl. Maj:t i sin proposition anfört så mycket, att jag dermed icke vill upptaga tiden, så mycket mindre, som denna tredje anmärkning blifvit bemött på samma gång som den andra.

Slutligen säger man, att denna fråga är en nyhet. Nej, den är icke ny. Jag visade det nyss med en erinran från sexton år tillbaka. Den har blott länge legat i hvila hos oss och först nu kommit åter fram. Om man således redan i det förflutna har exempel på och resultat af denna idé, så tror jag så mycket hellre att framtiden skall lemna det bästa beviset på, att denna institution, om den blir beslutad, kommer att lända äfven Sverige, liksom andra länder, till stor nytta. Till en ökad försvarskraft höra äfven ordnad arbete och sparsamhet; dessa skola samla försvarskraft, äfven de, och genom dem skola vi hemta ny näring för vår sjelfständighet. Hvarför skulle vi då dröja att tillgodogöra oss postsparbanksinrättningar, som de flesta länder i Europa redan ega eller stå i begrepp att tillägga sig?

För min del vågar jag hoppas och tro, att Andra Kammaren icke skall göra sig skyldig till ett sådant felsteg som att afslå förslaget antingen af missförstådd ömhet mot förutvarande sparbanker eller af det skäl, att postsparbanker skulle blifva oss för dyra. Ett sådant beslut vore i min tanke bland de mest skadliga Kammaren under denna riksdag gerna kunde fatta. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Herslow: Herr Talman! Den siste talaren lånade sin början från den närmast föregående, och här har redan i denna sak afgifvits så många anföranden, att det verkligen blir svårt att börja, och att man derföre torde ursäkta att äfven jag lånar mig fram. »Mine herrar! Vi lefva i ett tidehvarf» — ja bevars, jag vet att en och annan talare torde hafva använt denna inledning före mig — men saken är också, att det verkligen är ett mycket konstigt tidehvarf, vi lefva i. Det var åtminstone den reflexion, som i dag på förmiddagen trängde sig på mig, när jag fann att äfven i denna fråga diskussionen började arta sig till att likna ett par föregående diskussioner, som under de sista fjorton dagarne försiggått här i Kammaren, och förete alldeles samma karakter som de, en för öfrigt mycket märklig karakter.

Som Kammaren minnes, hade vi för helt kort tid sedan föregående frågan om anslag till föreläsningkurser åt arbetarne. Ja, det var väl en vacker tanke! Alla voro vi ense om att det icke fans någon vackrare. Hvar enda ledamot af denna Kammare vill naturligtvis »främja upplysningen» och framför allt främja arbetarnes upplysning, och hvar enda talare talade för saken. Men — och här kommer det besynnerliga — vid detta vackra förslag började snart den ene efter den andre visa sig synnerligen angelägen att göra ändringar. Man ville att icke blott arbetarne i de stora städerna skulle få sådana föreläsningkurser; man ville också hafva dem i de små städerna; och en talare på dalabänken yrkade att *landsbygden* också skulle få sådana för sig anordnade; man ville ej hafva anslaget blott för *kurser*, utan äfven för *enstaka föreläsningar*; man ville ej blott hafva det för populärvetenskapliga föreläsningar, utan äfven till föredrag af skolläraren; och så jemkade och ändrade vi — 11 olika ändringar — och derpå kastade vi hela saken i backen.

Så kom Kongl. Maj:ts förslag om odlingsfonden. Nå, om någon tanke var vacker, om något måste väcka denna Kammares intresse, så borde det väl vara utsigten att kunna fördubbla den jord, af hvilken hela vårt folk hemtar sin näring, att till de fem millioner tunnlanden, som vi bruka, lägga ytterligare fem millioner, som nu af vatten hindras att blifva fruktbärande, att derigenom gifva näring åt en fördubblad befolkning, och sålunda »inom Sveriges gräns eröfra Finland åter». Men sedan så alla skyltat med den vackra tanken, kröpo åter baktankarne fram och så fann man också *här* så mycket som borde ändras — tills slutligen mot detta anslag, som var afsedt att utgå till afdikning af den jord, som led af *väta*, anmärktes som ett fel, att det ej äfven kom *dem* till godo, som hade jord, som led af *torka*, och förut nämnde talare på dalabänken häruti fann ett afgörande gravamen mot hela anslagets beviljande. Och så bråkade och jemkade vi med den frågan också, så att det var nära att hela detta förslag, trots allas vår högt proklamerade sympati, hade följt det nyss omnämnda i spåret och hamnat i papperskorgen.

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Ang.inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Och nu i dag! Om något har ett vackert syfte, är det väl ett förslag, som afser att befordra sparsamhetens dygd, hindra att icke vår »slösande nation» använder så mycket penningar på »utländskt kram» och, jag vågar tillägga, äfven på inländskt, samt att betrygga framtiden för arbetaren, som vi ju alla förklara ligger oss så mycket om hjertat. Och så börja vi med att pröfva saken, invändningar göras, allt flere talare uppträda emot förslaget, ehuru dock alla börja med att tala om det vackra syftet, hvilket så lifligt manar dem att arbeta för — hvad de strax därefter kraftigt arbeta emot; och så torde det komma att gå med arbetarnes sparbanker precis som det gick med arbetarnes föreläsningar.

Vill man nu litet se på hvad mot saken anförts, skall jag be att få för den koncentrerade karakterens skull välja yttrandet af den talare, som började debatten, och hvilken hade den förtjensten att i den mest sammanträngda och kortaste form säga hvad andra efteråt ordat temligen vidt om. Mig erinrade hans anförande om den kalifen, som gjorde ett så sorgligt slut på biblioteket i Alexandria, och som, då han åtspordes hvad man skulle göra med denna massa böcker, svarade med en Salomos vishet: »äro böckerna stridande mot koranen, så äro de fördömliga; gå de i samma rigtning som koranen, så äro de öfverflödiga»; och så tuktade man på. Min ärade vän på hallandsbänken hade ett lika kraftigt och kärnfullt sätt att argumentera. Antingen komma postsparbankerna att verka i samma rigtning som de andra sparbankerna, och då äro de öfverflödiga, eller komma de att verka mot dem, och då äro de skadliga, alltså bort med dem! Så lydde hans bindande bevisföring, om också kanske icke med aldeles samma ord. Ja, det var sant, han sade icke heller: »bort med dem!» han sade i stället: låt oss skriva om dem till Kongl. Maj:t! Men hvad skrifvelseförslag betyda, dermed är väl Kammarerna nu temligen på det rena.

Men det är icke sant att denna föreslagna sparkasseinrättning är öfverflödig, fast den i hufvudsak verkar i samma rigtning som andra sparbanker hittills verkat. Först och främst skola dessa sparbanker verka för de små och fattigare, då deremot de andra sparbankerna numera hufvudsakligast användas af de relativt burgna. Det är eget att se hur högt medelbeloppet är af hvarje insättares behållning i flertalet af dessa sistnämnda sparbanker. Man erinras om det stora antalet insättare, och det är sant att det antalet uppgifves till närmare 800,000. Men dels tillhöra dessa insättare till stor del icke de mera fattiga klasserna, utan flertalet utgöres af förmögnare folks barn eller hustrur; dels är denna uppgifna siffra rörande antalet af delegare aldeles bestämdt för hög, ty trots föreskriften om motsatsen är det notoriskt, att i flera fall mer än en sparbanksbok innehafves af samma person. Dessutom äro, såsom redan ofta anförts, dessa sparbanker allt för inskränkta både till tid och rum. Det är enligt mitt förmenande af yttersta nöden att få sparbanker, som äro öfver allt tillstädes och tillgängliga på alla

tider, så att om jag har min sparbank i dag i Skåne, har jag samma sparbank i morgon i Norrland, så att t. ex. en skånsk arbetare, som är sysselsatt i Norrland, kan der få ut hvad han insatt på det förra stället och i norra Sverige fortsätta den kapitalisering han påbörjade i det södra. Sparbankerna hafva varit för landet en vigtig institution, som gjort ofantligt mycket godt, men de kunna fulländas till en otrolig grad, och när komitébetänkandet säger, att genom postsparbankerna sparplatserna ökas med 180 procent, är detta icke på en hundredel tillräckligt sagdt. Ty visserligen blifver det blott 180 procent flera sparbanker; men dessa blifva tillgängliga snart sagdt hvarje timme på dagen, under det att af de nuvarande många äro tillgängliga endast en gång i veckan eller månaden; och detta utgör en ökning af insättningsmöjligheten, uppgående till många, många tusen procent, ett mångtusendubbladt tillfälle till sparsamhet, som erbjuder sig. Och, mine herrar, det vore en härlig sak, om vi lyckades åstadkomma, att lockelserna till det goda komme att ligga lika nära till hands, som frestelserna till det onda. Och det är med detta förslag fallet i fråga om sparsamhetens dygd. Det vore en stor lycka för så väl den fattige som burgna delen af vårt folk, om tillfället att spara mötte oss lika ofta som tillfället att slösa.

Det är äfven en annan följd, dessa sparkassor kunna hafva, och det är att draga en stor mängd inom deras krets, som besitta något. Låt vara att det blott är en eller annan krona, så är det dock ett tillgodohafvande i sparbanken, en besittning. Man har ofta i vår tid exempel på skarpa attacker, rigtade mot sjelfva eganderätten; det finnes endast en hjälp häremot, och det är att öka antalet af dem som *ega*. Den ökningen ger ett bättre skydd för eganderätten än en ökning af gendarmeri och polis.

Denna anstalt är således icke öfverflödig, och att den icke heller kan blifva skadlig för de enskilda sparbankerna, har tillräckligt utförligt ådagalagts. Den, som samlat ett kapital, hvarpå han har 5 eller 5½ procent ränta i en äldre sparbank, sätter sannerligen icke in dem i postsparbanken för att der få 3½ procent. Tvärt om: då en person insatt sina små besparingar i postsparbanken mot låg ränta, tager han ut dem derifrån, då de uppgå till något betydligare belopp, så att räntesatsen blir ett moment att beakta, och för dem öfver till de mera räntegifvande bankerna.

En talare på göteborgsbanken har under förmiddagens sammanträde framkastat den frågan: är då sparsamheten i vårt land så ringa, att en postsparbankinrättning verkligen behöfves? Vi hafva visserligen ett ganska stort kapital liggande i sparbankerna, det är sant; men jag frågar: huru förhåller det sig i afseende på *vår* sparsamhet och *vår* kapitalbildning i jemförelse med kapitalbildningen och sparsamheten i andra länder sådana som Belgien, England, Nederländerna, och Frankrike sedan, detta det mest sparsamma land i verlden? Är sparsamheten i dessa länder så ringa, att de

Ing. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

behöft inrätta postsparbanker? Ja, hafva de svarat, det behöfves mycket väl.

Ang.inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Då återstår den frågan: är detta så kostsamt? Kostnaden inskränker sig till en provision, stigande eller fallande allt efter som affären förkofrar sig och blir räntebärande. Dertill kommer ett ringa anslag till några — högst få — på extra stat anstälde tjänstemän. Den kostnad, som under de första åren icke betäckes af sparbankens egna medel, förskjutes af ett verk, som har råd dertill, och detta verk får sedan tillbaka sina penningar, hvarför staten nu endast lemnar ett litet förskott. Är saken annars i och för sig god, nog är den värd denna kostnad.

Den fjerde invändningen som framstälts emot denna sak är, att en vidare utredning är behöflig. Men hela institutionens ställning är ju redan fullkomligt utredd. För dem, som önska ännu större utredning om denna saks betydelse för en nation, står ju, utom det ganska förtjenstfulla komitéutlåtandet, en hel utländsk litteratur till buds, och vill jag deribland särskildt omnämna ett på danska utgifvet godt, litet arbete af Herr Faber, hvilket arbete omsorgsfullt redogör för postsparbankens syfte, utbredning och olika organisation. Den enda utredning, som nu saknas, är huru mycket provisioner och tantième kunna uppgå till för denna inrättning. Men att på förhand bestämma detta torde vara lika svårt som att besvara den frågan: huru stor är räntan på ett kapital, som jag icke vet huru stort det är? En sådan utredning kan icke ens Kongl. Maj:t lemna.

Herr Talman! Den sak, som här föreslås, är behöflig för vårt folk, ty vi äro, säga hvad man vill, icke ett sparsamt folk; den är behöflig för vårt land, ty oaktadt de sparbanker, som redan finnas, äro vi orimligt klenst ställda i detta afseende i jemförelse med andra civiliserade nationer; den är behöflig för vår tid, ty medvetandet om eganderättens betydelse och aktningen derfor behöfva i vår tid stärkas; inrättningen kostar föga och förslaget är så fullständigt utredt som det kan blifva. — Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herrar Thomasson, Axel Key, Wedberg och Olof Andersson i Lyckorna.

Herr O. B. Olsson: Efter det sakrika föredrag, som Herr Chefen för Finansdepartementet på förmiddagen höll i denna fråga, kan det naturligtvis vara föga att tillägga deri. Jag skall dock anhålla att få yttra några ord.

Jag tillhör en provins, som kanske mer än de flesta andra provinser är lyckligt lottad derutinnan, att den, i förhållande till sin areal, har flera sparbanker än många andra delar af landet. Men detta oaktadt är jag för min del fullt öfvertygad, att dessa sparbanker, så många de än äro, på långt när icke uppfylla det ändamål, som med dem är afsedt, beroende deraf att dessa banker äro

öppna antingen blott veckovis eller blott halfmånadsvis; och hvad som är alldeles säkert är, att allmänheten endast få timmar på dagen är i tillfälle att få insätta sina besparingar. Deraf är en naturlig följd att en person, som är i besittning af ett litet kapital, hvilket han kunde göra fruktbringande, om tillfälle dertill genast fans, icke gör detta, då sparbanken icke är för honom tillgänglig annat än undantagsvis. Min tanke är den, att postsparbanken hufvudsakligen skall vara till nytta i dylika fall för barn och arbetsfolk, d. v. s. den mindre bemedlade befolkningen, och komiterades upplysning, att i England insattes år 1881 på s. k. sparkort icke mindre än $1\frac{1}{2}$ million kronor och att dessa sparkort samlades genom tio-öringar eller deremot svarande mynnsort, har på mig gjort ett ganska djupt och mäktigt intryck för bedömande af denna fråga. Vi kunna naturligtvis icke tänka oss, att under den första tiden åtminstone insättningar skola ske till det belopp, som jag nyss nämnde att det år 1881 utgjorde i England, hvilket åter är en följd af Sveriges mindre befolkning; men för den arbetande klassen, och för dem deraf, som man vet från olika trakter söka sig en arbetsförtjenst, der den bäst erbjudes, vid jernvägs- och andra långt från deras hemvist pågående arbeten, för dem skall en postsparbank blifva till den största nytta. De få nemligen mången gång begifva sig ganska långa vägar från sina hem för att erhålla arbete, och när de utfå sin veckoaflöning, hafva de ofta den fasta föresatsen, att de skola spara åtminstone en del deraf. Men hvad blir ofta följden? Jo, att de, oaktadt sina goda föresatser om sparsamhet, då de komma ut i sällskap med andra, lättsinnigt förstöra sina penningar genom superi eller på annat sätt. Orsaken härtill är kanske ofta den, att de icke haft tillfälle att i tid insätta sina besparingar och sålunda kunnat få dem tillgodogjorda. Jag är fullt öfvertygad om, att genom postsparbankens inrättande millioner kronor årligen skola sparas, och dermed vore ju ett synnerligen godt mål vunnet. En annan väsentlig fördel med postsparbanken vore den, att dessa arbetare kunde insätta sina medel på ett ställe och, då de kommit hem, uttaga dem på närmaste postanstalt.

Flere talare hafva uttalat den åsigt, att postsparbanken skulle verka skadligt för våra nuvarande sparbanker. Denna åsigt kan jag för min del icke gilla. Postsparbankens ändamål är ju endast att uppsamla medlen, men icke att göra dem fruktbärande under en längre tid, för hvilket ändamål den ränta, som postsparbanken skulle lemna, nemligen 3,6 procent, är allt för låg. De, som komme att insätta sina medel i postsparbanken, gjorde detta antagligen endast för att samla dem, och när detta skett, komme de säkerligen att taga ut sina penningar ur postsparbanken och insätta dem i sparbanken eller någon annan bank, som lemna högre ränta. Man kan således icke säga, att sparbankerna skulle genom postsparbanken lida något intrång.

En talare har yttrat den meningen, som äfven uttalats af re-

*Ang.inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

servanterna, att statsverket skulle drabbas af en allt för stor utgift genom de aflöningar, som vore erforderliga för postsparbankens tjänstemän, och en bland reservanterna har påstått, att till posttjänstemännens aflöningar skulle årligen åtgå 84,000 kronor. Jag drager deraf den slutsatsen, att denna reservant icke genomläst komitébetänkandet. allra helst han beräknat hvarje sådan tjänstemans lön till 50 kronor om året. Om han tagit närmare kännedom om förhållandena, skulle han funnit, att utgifterna till posttjänstemännen under den närmaste tiden icke skola uppgå till ett så stort belopp. Komiterade hafva nemligen föreslagit, att posttjänstemännen egde beräkna sig för hvarje insättning i postsparbanken 2 öre, och för hvarje antal tusenkronor 1 krona. Under den första tiden, då insättningarna icke äro så många och så stora, kan aflöningen således på långt när icke uppgå till den summa, som reservanten föreställt sig.

Jag är emellertid fullt öfvertygad om, att det enda och bästa medlet att tillgodogöra besparingar för den enskilde individen, synnerligast den mindre bemedlade, är inrättande af en postsparbank, och jag håller regeringen räkning för att detta förslag framkommit. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herrar *N. Nilsson* i Vrångebol och *Johan Jönsson* förenade sig med Herr *O. B. Olsson*.

Herr Meyer: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande, som på förmiddagen fälles af tvenne talare här i Kammaren, det nemligen, att behovet af en postsparbank icke vore kämbart, då det, enligt deras förmenande, redan vore väl bestäldt i fråga om sparsamhetsifvern hos vårt folk. Detta yttrande har emellertid redan blifvit bemött af Herr Herslow, och jag kan därför fatta mig ganska kort. I likhet med honom anser jag det vara långt ifrån väl bestäldt hos oss i detta hänseende, och jag tror, att hvar och en, som vill jemföra förhållandena hos oss med dem i Danmark, Tyskland och Frankrike och jemföra den enskilde mannens hushållning hos oss och i dessa länder, skall finna, att för oss återstår mycket att göra i denna väg. Om man nu emellertid vill ingjuta en ny anda hos nationen, så att den blir mera benägen att göra besparingar, så måste man väl också i första rummet försöka bereda nationen tillfälle att tillfredsställa behovet af att samla, hvilket blir följden af denna för oss nya idé genomförande, och jag anser det därför också vara högst viktigt, att vi nu få denna postsparbank, som af regeringen föreslagits. Det är visserligen sant, att dessa inrättningar komme de mindre bemedlade till godo mera än de mera bemedlade, men vill den mindre bemedlade, genom att tillgodogöra sig den fördel postsparbanken kommer att erbjuda honom, åt sig förvärfva hedern utaf att i fråga om sparsamhet föregå

nationen med godt exempel, ser jag deruti intet ondt, och yrkar jag derföre bifall till Utskottets förslag.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.*

(Forts.)

Herr Johannes Jonson: Då jag varit i tillfälle att vid betänkandet afgifva min reservation, så har jag dermed gifvit mina åsikter tillkänna; och oaktadt alla de yttranden, som här blifvit fälda, har jag ännu icke blifvit öfvertygad om de fördelar, som inrättandet af en postsparbank skulle medföra. I min reservation har jag icke tillåtit mig att anföra några siffror öfver de kostnader, som man antager att ifrågavarande postsparbank skulle medföra för postverket. Jag har blott i allmänna ordalag antydt den ståndpunkt i frågan, som jag inom Utskottet intagit, och om hvars origtighet jag, efter hvad jag nyss sade, ännu icke kunnat öfvertygas. Sparbankerna i landsorten hafva, enligt min tanke, två ändamål: det ena att spara och det andra att tillhandahålla de sparade medlen åt mindre låntagare, jordbrukare och näringsidkare, i form af lätt tillgängliga lån. Dessa små lån få i allmänhet tagas på en tid af 5—10 år, och en stor fördel för låntagaren ligger deri, att han får återbetala lånen med litet i sänder. Genom ett bifall till motionen skulle man nu samla så mycket penningar som möjligt i hufvudstaden, och dessa dragas då naturligtvis från landsorten. Sparbankerna i landsorten betala till insättarne i allmänhet 5 procent. Af en tidskrift utgifven af statistiska centralbyrån har jag sett, att många gifva $5\frac{1}{2}$ procent. Ingen gifver dock mindre än 5 procent, med undantag af Stockholms sparbank och ett par sparbanker i Stockholms län samt en dylik i Göteborg, alla de andra betala 5— $5\frac{1}{2}$ procent. Jag kan således icke finna någon fördel af att få penningarne koncentrerade i Stockholm.

Hvad sjelfva kostnaden angår, så tyckte jag visserligen vid första påseendet, att den icke skulle blifva så synnerligen stor, men om jag till exempel antager hvarje insättning till 1 krona, och derför betalas 2 öre i insättningsafgift, så är ju detta 2 procent af kapitalet, och då postsparbanken sjelf får 2 procent på sina penningar i Riksbanken, så kan jag icke finna, att det blifver någonting öfver till afböningar och ännu mindre till räntor åt insättarne.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid. Jag har blott velat gifva mina åsikter i denna fråga tillkänna, och då jag icke kunnat blifva öfvertygad om fördelarne af den ifrågavarande postsparbanken, så nödgas jag vidhålla min åsigt och yrka afslag icke allenast på Utskottets betänkande i sin helhet, utan äfven på Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti förenade sig Herr *Marcuson*.

Herr Borg: Efter den utförliga och förträffliga utredning, denna fråga fått i Kammaren, är det ingenting synnerligt för mig att i denna sak tillägga. Jag vill blott uttrycka min tacksamhet för, att detta förslag nu framkommit, och min glädje deröfver, att

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

regeringen på detta sätt sökt tillfredsställa ett stort och kämbart behof bland de arbetande klasserna. Skulle jag göra någon anmärkning, så vore det blott i det afseendet, att jag funnit en liten betänklighet vid bestämmandet af gift qvinnas och minderåriges rätt att uttaga i postsparbanken insatta medel. Samma anmärkning är gjord äfven af Friherre Åkerhielm, och, ehuru ingen af Kammarens jurister haft något att anmärka i denna punkt, föreställer jag mig likväl, att det varit önskvärdt, att Högsta Domstolen blifvit härom hörd.

Vidare förefaller det mig, som om det skulle varit ändamålsenligare att Utskottet icke under Litt. C i klämman hade föreslagit en så storartad apparat för förvaltningen af postsparbanken. Det heter nemligen der: »att Kongl. Maj:t må — — — — — bestämma så väl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjänstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos Kongl. Generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhöra postsparbanken». Ehuru jag hyser den lifligaste förhoppning, att denna institution skall utveckla sig så, att man kommer att behöfva både byråchef och andra tjänstemän för densamma förvaltning, tror jag dock att det hade varit bättre att i skrivelsen till Kongl. Maj:t icke redan nu begära en så stor styrelse, som man här föreslagit, utan låta erfarenheten tala och sedan inkomma till Kongl. Maj:t med förslag öfver det erforderliga antalet tjänstemän, i fall icke Kongl. Maj:t funnit anledning att derförutan framkomma med ett dylikt förslag.

Dessa anmärkningar har jag icke velat undanhålla Kammaren. I fall omröstning kommer att ega rum, ämnar jag dock rösta för bifall till Utskottets förslag.

Herr Trybom: Jag skall endast bedja att få omförmäla ett sakförhållande, som är mig känt. Jag har varit ledamot af en sparbanksstyrelse i mer än 20 år och dervid haft tillfälle att iakttaga, att den rörliga befolkningen gör mycket litet insättningar i i de enskilda sparbankerna. Jag tror därför, att det Kongl. förslaget kommer att fylla ett behof, som förefinnes, och förenar mig således med dem, som yrka bifall till betänkandet.

Herr Hellgrén: Jag för min del tror, att man vid behandlingen och diskussionen af denna fråga gått för vidt från ämnet, ty här är icke fråga om att utrota sparbankerna, utan inrätta en postsparbank, hvilket efter mitt förmenande icke kan menligt inverka på sparbankerna. Den, som icke vill sätta in sina pennningar i en postsparbank, står det nemligen fritt att sätta in dem i en sparbank. Jag vill tillika nämna, att i Vesterbottens län finnes en sparbank för hela länet och en särskildt i Skellefteå, hvarför-

utom det i hvarje socken finnas inrättade så kallade »sparbankskomitéer» eller filialafdelningar under länets sparbank. Jag har under 20 års tid varit ordförande i en dylik komité, och den har en gång i veckan, mera har icke varit behöfligt, varit tillgänglig för allmänheten för insättningar af dess besparingar. Derjemte är jag poststationsföreståndare i samma kommun. Skulle nu en postsparbank der komma till stånd, så får jag förklara, att det icke skall vara större besvär att mottaga dessa medel än att mottaga dem som ordförande i komitén, och den tid, som derpå uppoftas, är ganska ringa. Om man tänker sig, att poststationsföreståndaren har sig ålagdt att expediera postanvisningar och postförskott, så kan jag försäkra, att expeditionen af en postsparbok icke skall taga längre tid än en postanvisning.

Ang. inrättande af en postsparbank.
(Forts.)

Det är min öfvertygelse, att på postanstalter, der det förekommer mindre insättningar af dylika medel, kan poststationsföreståndaren göra det utan någon särskild ersättning. Det är endast på sådana postanstalter, der större insättningar ega rum, som det kan komma i fråga någon ersättning, för att den ordinarie posttjänstgöringen icke må derigenom hindras i sina egentliga göromål. Enligt mitt förmenande är denna postsparbanksinrättning tillkommen egentligen och hufvudsakligen för den kringspidda arbetsbefolkningen öfver allt i landet, hvilken har svårt att förvara sina besparingar. Det visar sig bäst, om man tänker på den norrländska arbetsbefolkningen, timmerdrifvare och folk, som uppehålla sig långt upp i skogstrakterna, der de icke ens hafva ordentliga hus, utan bo i så kallade kåtor. De hafva ganska svårt att förvara sina besparingar, och det har till och med ofta händt, att de blifvit bestulna på dem. Men om de nu få tillfälle att insätta dem i postanstalter, så föreställer jag mig, att vid skeende liqvider de, som icke sjelfve hafva tillfälle att infinna sig vid en postanstalt och insätta sina besparingar, kunna i sådant hänseende vända sig till arbetschefen, som gör utbetalningarna, och på så sätt få sina penningar säkert och lätt placerade.

En talare på skånebanken vidrörde i sitt anförande ironiskt och skämtsamt Herr Ola Anderssons motion i fråga om anslag till understödjande af föreläsningar för arbetarne i de större städerna. Oaktadt jag yrkat afslag på denna motion, hvarför jag också blifvit mindre väl omhuldad af vissa tidningar, så får jag försäkra, att jag är och alltid varit lika varmt och lifligt intresserad för arbetsklassens höjning, som måhända både den ärade talaren från Skåne, som motionären sjelf, ehuru jag icke gillar *omogna* förslag. Det förslag, som nu föreligger till Riksdagens pröfning angående inrättande af en postsparbank för hela riket, anser jag icke vara ett sådant, och de kostnader, som kunna vara förenade med detsammas genomförande, tror jag icke kunna komma

Ang. inrättande af en post-sparbank. att blifva så utomordentliga, att man icke bortslösat större summor på sämre förslag.

(Forts.)

Under sådana förhållanden yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Månsson: Då jag är af den tanke, att detta af regeringen framlagda förslag fyller en ganska väsentlig lucka i våra bankförhållanden, den nemligen att kunna uppsamla de smärre belopp, som arbetarne kunna bespara, så tror jag, att det är en pligt för oss att bifalla detsamma. Det är visserligen sant, att vi ega i vårt land ganska många sparbanker. Men åtminstone i den ort, jag tillhör, är förhållandet det att 2, 3 eller 4 församlingar bilda ett gemensamt sparbanksområde. Det är tydligt och klart, att, då afstånden till bankkontoren derigenom blifva stora, och dessa kontor i allmänhet endast äro öppna hvarje Lördag, mycket penningar, som skulle blifvit insatta i banken, derest lättare tillfälle dertill funnits, nu gå förlorade. Nu veta vi, att antalet postanstalter i landet är ofantligt mycket större än antalet sparbanker. Om tillfälle beredes att vid alla dessa anstalter få insätta penningar, så tror jag det vara gagneligt och nyttigt, och regeringens förslag, som tillgodoser detta förhållande, kan icke vara annat än riktigt.

Hvad kostnaderna för den ifrågasatta postsparbanken beträffar, så anser jag dessa icke kunna blifva särdeles stora. Några kostnader kommer den väl att medföra, men man kan icke få något här i världen utan kostnader. Dessutom tror jag, att, då banken endast skall lemna så låg ränta som 3,6 procent på de insatta medlen, på sätt här föreslagits, företaget nog i en framtid skall bära sig genom skilnaden mellan denna ränta och den ränta, som banken å penningarne erhåller. De betänkligheter, som många haft och kanske ännu hysa mot förslaget derutinnan, att genom inrättande af en postsparbank penningar möjligen skulle komma att dragas från landsorten och samlas i Stockholm eller de större städerna, torde, enligt min åsigt, sannolikt icke hafva skäl för sig. Med den låga ränta, som postsparbanken gifver, kommer otvifvelaktigt, sedan något större belopp der blifvit insparadt, detta åter att uttagas och insättas i de vanliga sparbankerna, hvarigenom penningarne återkomma till orterna igen.

För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Jag skall icke följa den ärade talaren från Tjust i hans sätt att anställa vidräkning vare sig med närvarande eller frånvarande om ändrade åsigtter, ty då skulle jag lätt kunna komma in på frågan om ej han förändrat åsigtter i en och annan fråga. Dessutom är tiden långt framskriden, och måhända torde andra en annan gång komma att vidtaga en vidräkning härom med honom af mera omfattande beskaffenhet, än jag nu skulle kunna eller vilja göra. Jag ber dock att få säga, att man icke bör ropa i skogen, ty det kan komma svar.

Jag har egentligen begärt ordet med anledning af Herr Finansministerns anförande, hvilket jag med uppmärksamhet och stort intresse åhört. Deri förekommo ett par punkter, vid hvilka jag icke kunnat underlåta att fästa mig. Han sade, att om man skulle begära en utredning i frågan af Kongl. Maj:t, vore detta detsamma som ett höffligt afslag. Jag kan icke fatta, att, om man i ett eller annat ämne skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om en ytterligare utredning, detta skulle vara liktydigt med ett höffligt afslag på sjelfva saken. Riksdagen har ofta förut både till denna och föregående regeringar gjort framställning om utredning i förekommande frågor, och regeringarna hafva, och isynnerhet den nuvarande, alltid gått Riksdagens önskingar till mötes. Jag kan därför icke förstå, att min lilla och, efter min uppfattning, moderata begäran om en utredning i bestämdt syfte kan betraktas såsom en framställning om afslag.

Herr Finansministern gjorde vidare en jemförelse mellan vårt land och andra länder i afseende å antalet sparbanker, och han stälde oss i detta hänseende i en djup skugga. Det är för mig sorgligt att höra, att vi i detta hänseende stå så tillbaka efter andra länder. Men jag tror, att den utgångspunkt och jemförelsegrund som han härvid tagit icke är den rätta. Ty icke kan man lägga arealen till beräkningsgrund för bedömandet af ett lands ställning i afseende på sparbankernas förhållanden, och icke kan man jmföra ett land sådant som vårt med t. ex. Belgien, och då taga arealen som måttstock, ty Belgien har lika många tusental invånare på kvadratmilen som vårt hundratal. Enligt min mening är det alldeles origtigt att lägga arealen till grund för en sådan jmförelse, helst för ett land med så stora obebodda trakter som vårt. En talare har lagt mig till last, att jag gjort likasom kalifen i Bagdad, hvilken skulle gifvit befallning om uppbränning af det dyrbara biblioteket i Alexandria. Den historiska forskningen har likväl visat, att detta ofta anförda yttrande af kalifen är en så kallad sanning med modifikationer. Den nämnda befallningen lærer nemligen icke hafva utgått från kalifen i Bagdad, ty det lär hafva varit de kristna, men icke muhamedanerna, som uppbränt biblioteket. Vare härmed emellertid huru som helst. Men jag får och kan säga till den ärade talaren, att hvad han lagt mig till last är en sauning med modifikationer, ty jag vet mig aldrig fält ett sådant yttrande. Det framgår af hela min reservation till Utskottets förslag, liksom af mitt föredrag på förmiddagen, att jag blott framhållit att denna sparbanksinrättning kan blifva för dyr. Man kan köpa guld för dyrt, och man kan äfven tillköpa sig sparbanksinrättningar allt för dyrt. Det är derföre, som jag yrkat på underdånig framställning till Kongl. Maj:t om utredning i saken. Emellertid tyckes det som om Kammarens ledamöter skulle hafva ofantligt väl reda på alla på frågan inverkan förhållanden, efter som de utan någon utredning om kostnaderna vilja instämma i det fram-

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

lagda förslaget. Vid sådant förhållande kan det väl dock ej skada att jag i min enfald icke kunnat göra klart för mig hvad kostnaderna skulle blifva och därför varit betänklig, innan jag lemnat mitt bifall.

Hvad Herr Borg yttrat skall jag icke nu upptaga till närmare bemötande. Men jag frågar: tro herrarne att denna sak kan göras för intet? Herr Hellgrén har väl sagt, att poststationsföreståndarne icke skulle begära någon särskild ersättning för det bestyr, som komme att åligga dem för sparkassan. Det kan vara mycket möjligt. Men icke tror jag, att de herrar embets- och tjänstemän i centralförvaltningen i Stockholm, som komma att hafva med saken att skaffa, skulle kunna göra detta för intet. Och det är icke heller rätt att begära något sådant. Ty att räknenskaperna måste blifva ofantligt vidlyftiga och göromålen i öfrigt ganska dryga, äfven om insättningsbeloppen ej blifva så synnerligen stora, derom kan man göra sig en föreställning, om man tänker sig t. ex. blott en enda ny insättning vid hvarje postanstalt i veckan, det vill säga 52 om året, och detta antal multipliceradt med 1,680, som utgör postanstalternas antal. Hvilka många konti med sina särskilda anteckningar vid hufvudkontoret om insättningar och uttag, om personernas födelseår, namn, hemvist och dylikt häraf skola blifva följden, är lätt att uträkna. Det är just kostnaden för denna stora, jag medger det gerna, nödvändiga apparat som jag fruktar icke skola kunna betäckas af den ringa räntevinst, som i allmänhet torde blifva att påräkna för denna inrättning. Jag hyser den förhoppning, att det motstånd jag kunnat prestera icke alldeles skall vara utan sin nytta i en tid, då benägenheten för att anslå och höja löner och arfvoden åt herrar tjänstemän tyckes mig vara ganska stor. Visserligen kunna vi icke vara annat än belätta med vår nuvarande regering för den sparsamhet, som i många afseenden omklagats. Men hvem kan veta huruvida efterföljarne alltid skola träda i samma fotspår.

Medan jag har ordet, ber jag att få beröra en annan sak. Här har talats mycket om våra arbetares slöseri och skarpa klander hafva uttalats mot våra arbetare i detta hänseende och åtskilliga talare hafva haft att berätta, hurusom den arbetande befolkningen i deras hemorter i allmänhet föga tager vara på sitt, huru den tillställt extravaganser. Om så är förhållandet, så är detta mycket sorgligt. Men jag kan till min glädje nämna, att jag har en alldeles motsatt erfarenhet, nemligen att i min hemort arbetaren *icke* är slösaktig, och han har ty värr icke mycket att slösa med. Vi stå här som fariseer och klandra arbetaren, och beskylla honom för slöseri, under det att det likväl just är de högre och de bildade klasserna som göra sig skyldiga till slöseri! Det är en del tjänstemän och bourgeoisien samt de bergade samhällsklasserna som slösa, och vore det fråga om att ställa till med något för att befordra sparsamhet hos dessa klasser, så skulle jag ingenting hafva att deremot invända. Men att klandra arbetaren i allmänhet, som

öfver hufvud icke kan förtjena mera än 1 krona à 1 krona 50 öre om dagen, för bristande sparsamhet, det kan jag icke anse vara rätt, då vi, som hafva rikliga eller goda inkomster, ingalunda göra sparsamheten till en dygd.

Ang. inrättande af en post-sparbank.
(Forts.)

Jag inser att Utskottets betänkande blifver bifallet, men, såsom sagdt, ett varningens ord mot tillskapande af en apparat, som kommer att kosta mycket pengar, har jag trott icke kunna skada. Bättre än detta ständiga skrik om arbetarens slöseri, i hvilket afseende jag vill taga honom i försvar, vore om något medel kunde hittas på, hvarigenom man kunde få de högre tjenstemännen att lägga af litet, så att icke staten behöfde pensionera deras enkor och barn.

Å en talares på göteborgsbanken påstående, det skuldsättning bidrager till rikedom, vill jag endast svara, att i så fall borde vi vara mycket rika, ty vi skuldsätta oss både i stad och på land, både kommuner och enskilde, så att det lätt händer att vi blifva allt för rika på skulder.

Herrar *C. A. Jönsson, A. F. Pettersson* i Sibbarp, *P. Pehrsson* i Norrsund och *A. Hansson* instämde i Herr Lyttkens anförande.

Herr Bokström: Herr Talman! Någon har, och som jag tror icke utan skäl, påstått, att sparbanken för att verka fullt gagnande bör vara lika lätt tillgänglig som krogen och handelsboden. Nu äro enligt senaste uppgifter här i riket utskänkningsställena 1,520, och antalet handlande uppgår till 17,294. Af den sistnämnda siffran drager jag den slutsats, att antalet handelsbodar måtte vara rätt stort. Under förutsättning att nyss berörda påstående kan anses hafva något skäl för sig, måste således antalet sparbankskontor i riket, omkring 900, vara allt för ringa för att ändamålet med dem skall kunna uppfyllas. Dertill kommer, att sparbankerna i regel äro omsorgsfullt stängda, så att sparpenningen har rätt svårt att slippa in dit. Då nu en utväg anvisas oss att öka sparkasseinsättningarna i landet med omkring 1,700, så beskaffade som de här föreslagna, så kan jag icke se annat än att detta är en högst väsentlig förbättring, och vi, som göra anspråk på att vara folkets ombud och skola tillse dess intressen och behof, vi borde verkligen hafva bra starka skäl för att afvisa en sådan förbättring. De skäl, som här blifvit förebragta, anser jag åtminstone ingalunda kunna räknas till de starka, utan tvärt om kan jag icke finna annat än att deras svaghet blifvit ganska oförtydligt påvisad. Med uttalande af min förhoppning derom, att de små, lokala intressena icke skola förhindra förverkligandet af denna för hela landet i så hög grad stora och viktiga sak, anhåller jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.

Herrar *L. J. Larsson* i Tranhult, *Aug. Peterson* och *J. E. Ericsson* i Ahlberga instämde med Herr Bokström.

(Forts.)

Herr Gustaf Jonsson: Såsom ledamot i det sammansatta Utskottet har jag deltagit i behandlingen af denna fråga. Till en början var jag mycket tveksam, huruvida jag skulle biträda Kongl. Maj:ts proposition i ämnet. Ty ser man saken ur sparbankssynpunkt, så kunde det förefalla vara onödigt att ställa till med en så stor apparat som det här är fråga om. Men under sakens behandling i Utskottet kom jag till den öfvertygelsen, att det skulle vara mindre fosterländskt att motsätta sig densamma, för så vidt något godt dermed kunde vinnas. Med ett ord, sedan man tagit känne- dom om den utredning i ämnet, som komiterade lemnat, fick man en annan tanke om saken.

Här har från det ena hållet påståtts, att företaget icke skulle bära sig i följd af den låga räntevinst, som vore att motse, och från det andra hållet, att det endast skulle blifva några få lösa arbetare, som komme att begagna sig af dessa postsparbanker; och slutligen ser man i dessa sistnämnda en fara för de enskilda sparbankerna. Intet af allt detta anser jag att man behöfver frukta. Visserligen är räntan låg, då den, som bekant, af komiterade är beräknad till endast 3,6 procent. Men om vi gå till Norge, der det jemväl är fråga om inrättandet af en dylik anstalt, så är räntan der föreslagen till ännu lägre belopp, eller till endast 3 procent, och ändå väntar man att saken skall bära sig. Med dessa skäl för ögonen tror jag icke man bör försöka att tillintetgöra den vackra inrättning, som sålunda af regeringen blifvit framställd, och jag har, som jag nyss sagt, icke för min del velat längre sätta mig emot frågan, utan anser, att dermed åtminstone bör göras ett försök. Jag hoppas, att flertalet af denna Kammares ledamöter icke heller skall sätta sig häremot, ty om något godt någonsin skall kunna uträttas, bör man väl först göra försök dermed. Då jag nu emellertid hört, att Herrar Ekenman och Sven Nilsson i Efveröd redogjort för Utskottets behandling af frågan och sökt vederlägga reservanternas åsichter, skall jag icke längre upptaga Kammares tid med att vidare orda härom, utan instämmer med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr Hæggström: Jag skulle önska, att de betänkligheter, den ärade talaren, som nyss hade ordet, hyste då frågan först behandlades uti Utskottet, hade räckt till slut, så länge han var kvar der, ty detta tror jag skulle hafva varit till fördel för saken. Han nämnde, att i Norge var man nöjd med 3 procent på sina insatta penningar, och att vi derföre också kunde vara belätne, om postsparbanken lemnade 3,6 procent. Jag hemställer till den värde talaren sjelf, huruvida han, som säkerligen har bättre råd än de, som skulle anlita postsparbanken, vore nöjd med endast 3 procent,

då han kunde få 5—6 procent på sina penningar? Ännu mindre kunna de, som hafva större behof af sparsamhet än han, vara nöjde med denna lägre ränta.

Jag skulle likväl icke nu hafva begärt ordet, om jag icke ansåge mig dertill uppkallad af min länskamrat Herr Hellgrén, hvars yttrande var sådant, att jag anser mig böra besvara det. Han talade nemligen om huru bra det skulle vara för arbetarne, om en sådan postsparbank komme till stånd, i hvilken de kunde sätta in sina besparingar, och berättade på samma gång om, huru svårt dessa arbetare hade i Norrland, emedan de ofta blefvo bestulne på sina sparpenningar. Om detta är fallet, förvånar det mig, att han, som sjelf är kronolänsman och åklagare, icke tager reda på tjufvarne och söker skaffa igen de stulna penningarne. Detta är likväl en beskyllning, som jag icke vill låta stå kvar utan protest. Jag vet icke om, att några stölder inträffat, så att man derföre behöft besvåra kronobetjeningen, och ännu mindre vet jag, om några sådana stölder verkligen blifvit begångna derstädes, huruvida icke kronobetjeningen tagit reda på det stulna. Han har emellertid här framkastat en beskyllning mot Vesterbottens befolkning och denna beskyllning har jag icke velat låta stå alldeles obesvarad i protokollet. Herr Hellgrén yttrade vidare, att han sjelf är poststationsföreståndare, och att han gerna skulle åtaga sig att ombestyrta dessa insättningar utan någon ersättning. Detta är ju mycket vackert af honom, och jag gör honom derföre min kompliment, men det finnes öfver 1,000 sådana poststationsföreståndare i vårt land, och de äro säkerligen icke alla lika oegennyttiga som han. Ålägger jag en person ökade göromål, måste han också derför hafva ersättning. Ergo, då genom inrättande af en postsparbank måste uppkomma ökade göromål, icke endast för den stora centralstationen i Stockholm, utan äfven för tjänstemännen vid postanstalterna, som skola hafva hand om dessa sparkort m. m., kan väl Riksdagen icke vilja, att folket skall arbeta för ingenting. Det är ju tydligt, att inrättandet af en sådan postsparbank måste försaka betydliga kostnader, men huru stora dessa äro, derom lemnar Kongl. Maj:t oss i okunnighet och derom veta vi icke ens tillnärmelsevis något. Man har här hört vackra tal om nyttan af denna postsparbank för arbetarne och dem, som röra sig från den ena punkten af vårt land till den andra, och hvilka naturligtvis derföre hafva svårt att begagna sig af sparbankerna, men man har dock icke dristat säga, att icke sparbankerna väl och öfver förväntan väl fyllt sitt ändamål. Man säger, att de icke äro öppna så ofta som postsparbanken, och att den senare derföre är vida fördelaktigare. Detta låter nog bra och vore också mycket bra, om icke det finnes ett litet aber dervid, nemligen Kongl. Maj:ts nådiga proposition om en ny härordning med allt hvad dermed följer. Går den igenom, tror jag icke man behöfver tala så mycket om behofvet af denna postsparbank för arbetarne, för hvilka man ömmar så mycket, ty då lära de ej få några

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Ang. inrättande af en post-sparbank.
(Forts.)

besparingar att sätta in. Försvarsväsendet kommer då att taga allt hvad man kan spara och ändå litet till, och då kan man vara nöjd med de sparbanker, som redan finnas. Jag tviflar således på, att arbetarne skola hafva några sparpennningar öfver att sätta in, om ifrågavarande Kongl. förslag går igenom. Man har visserligen talat om, att det skulle bifallas med vissa modifikationer, men dessa modifikationer äro af den beskaffenhet, att jag tviflar på, att Kongl. Maj:t kan gå in på dem.

Om herrarne se på skatteregleringskomiténs förslag, så finnen I, att de skatter, som förut drabbat förmögenheten, fastän äfven de orättvisa, jag erkänner det gerna, dessa 10 millioner skola nu aflyftas och jemte nya millioner fördelas efter annan grund. Hvar skola väl alla dessa millioner tagas ifrån? Om vi rådfråga skatteregleringskomiténs förslag, finna vi, att de komma att läggas på konsumtionsskatterna och skola således isynnerhet drabba arbetarne och dem, som äro ännu fattigare än den jordbrukande befolkningen, och då tror jag nog, att de sparbanker vi redan ega, äro tillräckliga.

Till dess denna stora fråga blifvit afgjord kan postsparbanksfrågan gerna hvila, och då kunna vi också erhålla närmare utredning om hvad en sådan bank kan komma att kosta. På dessa skäl tillåter jag mig yrka afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Hellgrén: Jag ber endast få säga några ord till svar på Herr Hæggströms yttrande. Jag sade endast, att jag af arbetare från vår hemort, som varit ute på tillfällig arbetsförtjenst, hört uppgifvas att de blifvit bestulne på sina besparingar. Det är af mig ingalunda sagdt, att dessa stölder skett inom Vesterbottens län, utan de kunna lika väl hafva skett inom Vesternorrland, Jemtland eller på andra ställen. För öfrigt torde Herr Hæggström icke vara okunnig derom, att min åklagaremakt icke sträcker sig utom mitt tjänstgöringsdistrikt, och der vet jag nog att taga reda på tjufvar utan Herr Hæggströms uppmaning.

Herr Olof Jonsson: Då Herr Hæggström behagat ingå i saker i denna fråga, som icke höra hit, så tror jag att han bör hafva ett svar på den saken. Tror Herr Hæggström, att, om de Kongl. förslagen om grundskatterna och en ny härordning gå igenom, all flottning och all timmerdrifning i Norrland skall upphöra? Tror Herr Hæggström verkligen, att, om 90 dagars vapenöfningar skulle varda en verklighet, arbetarne derigenom skulle undandragas all förtjenst? Det torde vara idéer, som han kunnat spara med, åtminstone har det förefallit mig underligt, att Herr Hæggström, som är norrländing och känner till, att tusentals arbetare tidtals besöka Norrland, icke kan inse, att postsparbankerna äro de enda inrättningar, som kunna komma dessa arbetare till godo, ty de komma till användning för en mängd vermländingar, skaraborgare med flere, som äro uppe för arbete vid ett eller annat företag på några må-

nader. Nu kan man säga: har han den arten att spara, så kan han skicka penningar hem, och då äro de skyddade; men jag frågar då: huru kunna vi veta, om hvarje arbetare har familj eller anhöriga, som han kan skicka sina medel till? Finnes deremot detta tillfälle, så är han fredad, och då kanske det blir någon besparing af.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

I fråga om våra sparbanker torde man med fog kunna påstå, att de i de flesta fall bära sig och skötas väl, men det har dock funnits undantag, och jag tror därför icke att det skulle skada, om staten med dessa postsparbanker uppträdde konkurrerande med de enskilda sparbankerna och piggade upp dem samt rensade bort hvad som deraf vore olämpligt.

En kamrat från vårt län förvånade mig med att uppträda mot denna fråga, emedan han väl har erfarenhet om, huruledes det kan gå illa med en sparbank. Jag tror, att de personer, som satt in sina penningar i den sparbank, jag hänsyftade på, skulle varit mycket nöjda, om de fått 3,6 procent, men haft penningarne kvar, då de nu deremot, så vidt jag erfarit riktigt, gått miste om alltsammans.

Herr J. Andersson i Jönvik: Jag skall inskränka mig till att helt enkelt yrka afslag på Utskottets betänkande och bifall till reservationen.

Jag vill blott tillägga att, då kostnaderna för postsparbanken beräknas till 100,000 kronor, så betvivlar jag att de komma att stanna vid detta belopp. Under den tid jag deltagit i det allmänna lifvet har jag åtminstone gjort den erfarenheten, att då ett nytt åliggande och nya göromål påläggas en tjänsteman, så vill han därför erhålla godtgörelse. Jag tror att, om man tager i betraktande detta och besinnar, att billigheten kanske torde fordra, att en sådan godtgörelse lemnas, så torde kostnaden för denna nu föreslagna inrättning icke stanna vid 100,000 kronor, utan gå upp till 170,000 eller 200,000 kronor.

Jag vill nu icke vidare ingå i bemötande af betänkandet; jag har endast velat yttra dessa ord för att få min mening till protokollet antecknad.

Herr Hæggström: Om Herr Olof Jonsson är så god och hör på hvad Herr Hæggström säger, så behöfver han icke vederlägga hvad Herr Hæggström icke sagt. Jag har icke yttrat någon motvilja mot dessa postsparbanker, tvärt om önskar jag framgång åt dem, men jag anser frågan vara för tidigt väckt. Hade Herr Olof Jonsson hört efter detta, så hade han besparat sig att framkomma med beskyllningar, som han icke kan stå för, mot de nu befintliga sparbankerna. Han har talat om att sparbanker skötts illa och åberopat ett exempel derpå. Ja, har man icke mer än ett enda exempel att i den vägen åberopa, då måtte detta utgöra bevis för att sparbankerna tvärt om skötts utmärkt väl, och bästa beviset derpå är, att deras kapital år efter år ökats, så att det nu uppgår

Ang. inrättande af en post-sparbank. ända till 147 millioner. Man sätter icke in 147 millioner i sparbanker, som äro illa skötta, och Herr Olof Jonsson borde taga vara på hvad han säger.

(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Oaktadt jag i Utskottet motarbetat denna proposition, så får jag sanningsenligt bekänna att jag, efter det utmärkta anförande som Herr Finansministern haft, icke kan vara så tjurskallig, att jag tror mig förstå den saken bättre än han, hvarför jag yrkar bifall till betänkandet.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Herr Talman! Mine herrar! I vår tid hafva de ädlaste män och de bästa krafter ansträngt sig för att finna en lösning af arbetarefrågan, utan att hvarken i teori eller praxis kunna lyckas. Dervid hafva likväl vissa bestämmelser framställt sig såsom fullt klara, och bland dem den bestämmelsen, att arbetarens välbefinnande i väsentlig mån är beroende deraf, att honom beredes en arbetsförtjenst, som lemna något öfverskott, och derjemte att honom må beredas tillfälle att taga vara på detta öfverskott för att besparas eller, om jag så får säga, utgöra en reservfond, som han kan anlita i händelse af sjukdom eller arbetslöshet eller, i lyckligaste fall, för att trygga sin ålderdom. Det är just för att främja detta som Kongl. Maj:t framlagt ifrågavarande förslag. Det har sin betydelse hufvudsakligen för den arbetande befolkningen och i allmänhet för de mindre bemedlade. Mot förslaget har man framställt åtskilliga invändningar, bland andra och främst den, att de redan befintliga sparbankerna kunna fullgöra allt hvad man i sådant afseende har att vänta och hoppas. Här har redan af flere talare erkänts förträffligheten hos våra sparbanker, att de i allmänhet fullgöra sin mission på ett tillfredsställande sätt, att de erbjuda full säkerhet och att man sålunda med all trygghet kan anförtro dem sina medel. Jag tror dock äfven att, med skäl, en omständighet antydts, om den också icke direkt uttalats såsom en förebråelse, att de i sin rörelse väl mycket iakttagit sin egen bekvämlighet och icke fäst det afseende på befolkningens behof, som kunnat vara önskligt. Detta framgår äfven ganska klart af de siffror, som här blifvit framlagda. Deraf visar sig nemligen, att af hela antalet sparbankskontor endast en mindre procent, jag tror omkring 20, äro öppna dagligen, då deremot hufvudmassan, omkring 75 procent, hålles öppen endast en gång i veckan och återstoden en gång i månaden. Då, på sätt här redan blifvit anmärkt, det är en mycket vigtig faktor i sparsamhetssystemet, att den, som vill bevara sin sparade skilling, må vara i tillfälle att när som helst och genast, i det ögonblick han har den, insätta den, så finnes redan derutinnan en brist i det nuvarande förhållandet, och denna brist ökas väsentligen derigenom, att i allmänhet och med högst få undantag de nu befintliga sparbankerna icke kunna mottaga allt för små belopp. Postsparbankens företråde framför de

vanliga sparbankerna ligger just deri, att den dels mångfaldigar in- *Ang. inrättande*
sättningsställena och dels att den mottager små belopp, som de *af en post-*
andra icke kunna göra, och denna fördel förmeras ännu ytterligare *sparbank.*
genom sparkorten, hvarigenom det blir möjligt för den, som har *(Forts.)*
äfvén ett ringa öfverskott för dagen, om det än är så litet som
10 öre, att bevara det från förskingring. Jag har icke under dis-
kussionen hört nämnas, men väl har samtalsvis anmärkning fram-
stälts derom, att denna särskilda fördel skulle kunna vinnas äfvén
med de nu befintliga sparbankerna. Ja, det är mycket riktigt, i fall
man kunde lyckas att med dem uppgöra en öfverenskommelse i detta
afseende, ty på lagstiftningens väg kan det icke ske, och då det
är temligen osannolikt, att det under den närmaste framtiden blif-
ver görligt att med samtliga sparbanker i hela landet åvägbringa
dylika öfverenskommelser, skulle frågan komma att undanskjutas
till en obestämd framtid. Genom detta förslag skulle denna fördel
kunna vinnas omedelbart efter det Riksdagen dertill lemnat sitt bi-
fall. Det är, mine herrar, ingen obetydlig omständighet att den,
som lever i små förhållanden, som icke kan spara mer än ett obe-
tydligt belopp, till exempel 10 öre, att han, genast när han får
det i sin ficka, kan rädda det från förstörelse genom att köpa ett
sparmärke och sätta detta på sitt kort, och i denna åtgärd ligger
en uppmuntran att fortsätta, och det blir honom angeläget att få
hela kortet fylt. Det är verkligen en mycket god tanke att med
ett litet medel vinna ett stort mål. Jag har hört en reservant
säga, att det finnes ett län, der man i hvarje kommun har ett spar-
bankskontor. Jag beklagar rätt mycket att han icke uppgifvit
hvilket län han afsåg, så att jag varit i tillfälle att kontrollera
uppgiften rättighet; nu måste jag tills vidare antaga den vara kor-
rekt. Måhända var det samma län, som talaren på göteborgsbän-
ken antydde, då han sade, att i det län han tillhörde, var så an-
ordnad. Men han tillade, att det icke blifvit genomfördt öfverallt,
och förmodligen är det därför icke alldeles så som man af den
ärade talarens uppgift skulle kunnat antaga.

Vidare hafva de invändningar, som gjorts emot förslaget, ställt
sig på två olika linier. Sålunda har man å ena sidan sagt, att in-
sättningarna i dessa postsparbanker skulle blifva så betydliga, att
derigenom de redan befintliga sparbankerna skulle blifva hotade till
sin existens, och deraf skulle följa hvad som en annan talare här
mycket allvarligt framhållit, nemligen att de lån, som sparban-
kerna lemnat, blefve uppsagda, hvilket åter skulle leda till mycket
obehag i orterna, då den, som varit lycklig nog att få ett lån i en
sparbank, sålunda råkade i förlägenhet. Detta är emellertid en in-
vändning som, efter hvad flere talare redan visat, är ohållbar re-
dan därför, att skilnaden mellan den ränta, som lemnas af spar-
bankerna, och den, som postsparbankerna komme att erbjuda, vore
så stor, att det icke kunde falla någon förnuftig människa in att
taga ut sina penningar från en sparbank, der de stode med 5 pro-

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

cents ränta, och insätta dem i någon postsparbank, som endast kunde lemna lägre ränta. Tvärt om är det väl alldeles uppenbart, att när någon samlat sig ett litet belopp på sin postsparbanksbok, så flyttar han öfver det till en sparbank för att få högre ränta. Genom postsparbanksinrättning uppstår sålunda ett nytt tillflöde till sparbankerna, och om man för jernförelsens skull vill taga ett exempel från jernvägarne, så skulle man kunna kalla postsparbankerna för bibanor, som tillföra stambanan, det vill säga sparbankerna, allt hvad de kunna och sålunda äro dessa till stort gagn. Med hvad jag nu yttrat förmodar jag, att också den invändning man gjort, att allt kapital skulle komma att koncentreras här i Stockholm genom att inflyta till centralbanken, förlorat sin betydelse. Och äfven om denna invändning vore riktig och grundad på goda skäl, så är den i alla fall otillbörlig, emedan den innebär ett slags erkännande af det stora kapitalets rätt att beherska det mindre, och den innebär dessutom ett annat medgifvande, nemligen att de nu befintliga sparbankerna icke skulle kunna uthärda konkurrensen med postsparbankerna, — ett misstroendevotum emot sparbankerna, som de sannerligen icke förtjänat. Låt hvar sak här få gälla hvad den kan och låt begge dessa institutioner få gå vid sidan af hvarandra, och herrarne skola få se, att de, långt ifrån att motarbeta hvarandra, skola på det mest kraftfulla sätt understödja hvarandras verksamhet.

Den andra sidans invändning, som står i fullkomlig motsats till den förra, var att i postsparbankerna icke komme att göras några insättningar eller att de blefve allt för obetydliga. Det är tydligt, säger man, att, då dessa banker icke lemna mera än 3,6 procent ränta, ingen sätter in sina penningar i dem, och följden blir, att staten får betala förvaltningskostnaden. Detta blir hela glädjen med denna sak. Och för att visa, huru oerhördt dyrt det blir för staten, skyr man icke att säga: »hvar och en kan begripa att det kommer att kosta staten betydligt, då 100,000 kontraböcker skola upprättas, och dessa icke kunna skötas utan betalning. Men dessa 100,000 kontraböcker, mine herrar, betyda högst betydliga insättningar, och högst betydliga insättningar betyda att kostnaden bestrides af postsparbanken sjelf och för staten blir ingen. Detta är så logiskt riktigt, att ingen kan vederlägga det.

Hvad som nu föreligger rörande kostnaderna för den nya institutionen, afser, såsom Herr Finansministern redan påpekat, endast organisationskostnaden, och jag skulle mycket misstaga mig om Riksdagens uppfattning i en fråga sådan som denna, om den icke ville vedervåga en 40—50 tusen kronor i organisationskostnad för att i saken vinna en erfarenhet, som sannolikt icke komme att här blifva annorlunda än hvad den blifvit i andra länder och således fullt tillfredsställande. Det är ett så litet belopp för en så stor sak, att i och för det ingen bör rygga tillbaka.

Jag har redan förut antydt, att de invändningar, som här

blifvit gjorda mot förslaget, stå i full strid med hvarandra. Än säger man att det blir för stora och än att det blir för små insättningar. Det kommer sig deraf, att man vill bevisa mer än hvad man behöfver, och därför bevisar man i verkligheten rakt ingenting. Man kan för öfrigt i en så ny fråga som den föreliggande icke bjuda några andra bestämda och säkra skäl än erfarenhetens, och dessa kunna vi icke hemta från vårt eget land, utan måste taga dem från andra länder. Der har man ansett det vara af stor vigt att få saken genomförd, och sedan detta skett, har man varit särdeles belåten dermed. Det är väl antagligt, att man der är lika klok som hos oss, och att man icke vidtagit något, som icke ansetts vara öfverensstämmande med det allmännas fördel, och erfarenheten har bestyrkt, att man dervid haft rätt.

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.

(Forts.)

Jag är fullt förvissad om, att den svenska representationen, då den inser, att ifrågavarande institution är af den största vigt för den mindre bemedlade befolkningen i vårt land, i ty att den, då den kommit till stånd, skall i väsentlig mån bidraga att höja denna befolkning i samhällsställning, icke skall vägra sitt bifall till det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. Huru dermed än må gå, känner sig regeringen tillfredsställd med att hafva framlagt detta förslag och underställt detsamma Riksdagens pröfning, öfvertygad om, att, äfven om förslaget vid detta tillfälle icke skulle vinna Riksdagens bifall, frågan är af den vigt och den betydenhet, att den icke kan falla, och att den således under hvilken regering som helst måste återkomma, tills den blir af Riksdagen och regeringen gemensamt löst.

Herr Jöns Rundbäck: Då Hans Excellens Herr Statsministern behagat fästa särskild uppmärksamhet vid mitt uttalande i denna fråga och min ringa person, så hoppas jag Kammaren ursäktar, att jag änyo för några ögonblick upptager Kammarens tid.

Hans Excellens yttrade, att en talare, som yttrat sig i denna fråga, påstått, att uti ett län funnos sparbanker uti alla kommuner, ehuru talaren icke upplyste, uti hvilket län detta vore förhållandet. »Men», tillade Hans Excellens, »mähända var det samma län, som talaren på göteborgsbanken åsyftade, ehuru sparbankssystemet der icke blifvit fullständigt genomfördt.» Jag skulle således hafva gjort mig skyldig till en oriktig uppgift. Jag förmodar, att Hans Excellens icke var närvarande, då jag yttrade mig, ty i så fall hade han troligtvis icke fält de orden. Jag sade, att vid landstingets i Göteborgs och Bohus län första sammanträde bildade landstinget en läns-sparbank, i reglementet för hvilken bestämdes, att jemte denna läns-sparbank skulle i hvarje kommun bildas en sockenkomité, som hade att mottaga och insamla sparpenningar och sedan öfversända dem till länssparbanken; och vidare meddelade jag, att i många kommuner funnos sådana sparbanker och att det icke mötte hinder för någon kommun att inrätta dylika filialer till länssparbanken. Det

Ang. inrättande af en post-sparbank. var mitt yttrande och jag vill icke hafva det utsträckt längre än jag sagt.

(Forts.)

Jag har hört att en talare, medan jag var frånvarande, yttrat att jag för 17 år sedan i denna fråga uttalat en annan åsigt än i dag. Jag får säga, att denna fråga aldrig mig veterligen varit föremål för Riksdagens kamrars pröfning förr än nu. Men jag har icke en utan många gånger både i mitt offentliga och enskilda lif visat mig vara en varm vän af dessa sparbanksinrättningar. Sådan har min åsigt hittills varit, och jag hoppas, att den fortfarande skall så förblifva, oberoende af om postsparbanken kommer till stånd eller icke.

Herr Key har sagt, att jag affallit från landtmannapartiet. Herr Key! Jag har icke affallit från landtmannapartiet, men jag har frigjort mig från Herr Keys personliga politik, och den ärnar jag icke vidare följa. För resten synes mig, som Herr Key sjelf genom sin nu afgifna reservation mot hvad särskilda Utskottet hemställt, angående sättet för de »stora frågornas lösning», affallit från de storslagna åsikter, han i sitt storslagna förslag angående samma frågor 1878 uttalade.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, godkände Kamraren den förevarande paragrafen.

§§ 2—6.

Blefvo jemväl godkända.

§ 7 var så lydande:

»*Mom. 1.* Ränta å insatta medel godtgöres endast för hel månad och beräknas från och med månaden näst efter den, då insättningen egt rum, till den månad, då medlen få lyftas.

»*Mom. 2.* Upplupen ränta lägges vid kalenderårs slut till kapitalet. Å hvad af det sålunda uppkommande beloppet utgör helt krontal beräknas ränta från och med början af näst derpå följande år.

»*Mom. 3.* På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 1,000 kronor.»

I Kongl. Maj:ts förslag lydde mom. 3 af denna § sålunda: »På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor.»

Efter uppläsning af paragrafen anförde

Herr Gumælius: Jag har icke deltagit i den föregående diskussionen angående denna fråga, emedan jag inom det sammansatta Utskottet, af hvilket jag haft äran vara ledamot, deltagit i Utskottets beslut om principiellt bifall till det föreliggande förslaget;

men under den diskussion inom Utskottet, som föregick den första voteringen i ämnet derstädes, tillät jag mig uttala den meningen, att jag önskade och hoppades, att en eller annan punkt i det framlagda förslaget skulle komma att ändras.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Ändringar i förslaget, sådant det af Kongl. Maj:t framlagts, hafva ock skett; men de ändringar, som af Utskottet deri vidtagits, anser jag icke för några förbättringar, utan håller före, att förslaget, sådant det framlagts af Utskottet, är mindre godt än det förslag, som framstälts af Kongl. Maj:t. Den första paragraf, hvari ändring sålunda af Utskottet företagits, är den nu föredragna. Men jag tillåter mig hemställa, att Kammaren, sedan den genom godkännande af 1:sta paragrafen beslutat att principiellt godkänna detta förslag, hellre antager Kongl. Maj:ts förslag till lydelse af förevarande paragraf än den af Utskottet föreslagna lydelsen. För min del kan jag nemligen icke inse något giltigt skäl för den af Utskottet här föreslagna ändringen, eller att det högsta beloppet för insättning i bok skulle nedsättas från af Kongl. Maj:t föreslagna 2,000 kronor till 1,000 kronor. En sådan nedsättning kan visserligen motiveras dermed, att man fruktar en täflan från postsparbankens sida med de enskilda sparbankerna, och att man af den orsaken icke vill tillåta insättningar till allt för stora belopp i den förra; men en sådan täflan lär man väl ej behöfva befara, då man vet, att de enskilda sparbankerna betala betydligt högre ränta på der insatta penningar än hvad postsparbanken skulle komma att göra. Visserligen kan väl inträffa, att på ett eller annat ställe, der antingen ingen sparbank finnes eller en befintlig sådan icke åtnjuter tillräckligt förtroende, postsparbanken kommer att anlitas i högre mån; men jag vet icke hvarför man i sådant fall skulle vägra tillåtelse att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, få insätta ända till 2,000 kronor på bok. Dessutom är naturligt, att, om man begränsar postsparbankens befogenhet till att mottaga allenast mindre belopp, omkostnaderna för densamma skola blifva relativt större och möjligheten för honom att bära sig mindre. Af dessa skäl har jag, som gerna vill att postsparbanken, om den kommer till stånd, skall kunna bära så goda frukter som möjligt, icke kunnat vara med om den af Utskottet föreslagna nedsättningen af detta belopp, hvarigenom, enligt min mening, möjligheten för postsparbanken att kunna bära sig skulle snart sagdt tillintetgöras.

Jag tillåter mig för den skull hos Herr Talmannen anhålla om proposition på det yrkandet, att det af Utskottet i paragrafens tredje moment föreslagna beloppet 1,000 kronor måtte, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, ändras till 2,000 kronor.

Herr *Ljungman* instämde med Herr Gumælius.

Herr Sven Nilsson: Vid öfverläggningen om denna paragraf inom Utskottet kunde Utskottet icke undgå att fästa uppmärksam-

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.

(Forts.)

heten vid den opposition, som uppstod mot Kongl. Maj:s proposition af den anledning, att postsparbanken ansågs komma att inkräkta på de enskilda sparbankernas område; och Utskottet ansåg sig i följd deraf böra i det Kongl. förslaget vidtaga sådana förändringar, som kunde i någon mån häfva denna opposition, att man derigenom lättare skulle kunna vinna bifall åt förslaget. Detta är den närmaste orsaken hvarför förändringen blifvit föreslagen. Dessutom, om man vill se saken från rätt sida, tror jag äfven man skall finna, att de af Utskottet vidtagna förändringarne i praktiskt afseende icke äro af någon betydighet; ty det är väl tydligt, att en person, som endast har 1,000 kronor innestående i postsparbanken, icke låter dem länge stå der för allenast 3,6 procent ränta, då han för samma penningar kan få i ränta, om de nedläggas i obligationer, 4½ procent, och om han insätter dem i enskild sparbank till och med 5 procent. Från praktisk synpunkt eger således, på sätt jag redan anmärkt, den här föreslagna förändringen ingen betydelse, ty om det är en fördel för en insättare att med anledning af ränteskilnaden icke med någon sparbanksbok innehafva 1,000 kronor eller derunder, är det naturligtvis ännu mindre skäl för någon att låta något belopp derutöfver innestå.

Vid bestämmandet af ifrågavarande belopp till 1,000 kronor hade Utskottet dessutom haft ledning af en annan omständighet, nemligen förhållandet uti ifrågavarande hänseende i andra länder. Högsta beloppet, som på bok får i postsparbank i nedannämnda länder insättas, utgör enligt uppgift som lemnades i Utskottet:

i Frankrike	2,000 francs,	motsvarande	1,440 kronor,
i Italien	2,000 lire,	»	1,440 »
i Holland	800 gulden,	»	1,200 »
i England	300 £ St.,	»	5,400 »
i Österrike	1,000 gulden,	»	1,500 » och
i Belgien	5,000 francs,	»	3,600 »

i hvilket sistnämnda land beloppet dock under vissa förhållanden kan höjas; och i Norge, der regeringen i Stortinget väckt förslag om inrättande af en postsparbank, är samma belopp föreslaget till 2,000 kronor. Om man nu jemför vårt land med åtskilliga af de andra länder, som hafva postsparbanksinrättningar, i afseende på folkmängd, förmögenhet och andra förhållanden, så tror jag icke att man kan påstå, att det af Utskottet föreslagna beloppet 1,000 kronor är för litet; snarare tror jag att det är för högt. Betydelsen häraf i afseende å förvaltningskostnaderna tror jag är ingen, då jag nemligen hyser den åsigten, att det icke är möjligt att några större belopp än 1,000 kronor skulle kunna en längre tid blifva innestående i postsparbanken. Jag tror därför icke, att det är med någon fara förenadt att antaga Utskottets förslag, sådant det här föreligger, ehuru jag å andra sidan icke finner någon fara för antagande af

Kongl. Maj:ts förslag. Jag anhåller emellertid för min del om bifall till Utskottets förslag.

*Ang. invrättande
af en post-
sparbank.*

(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Kammaren godkände den lydelse af paragrafen, som Utskottet föreslagit.

§ 8 hade följande lydelse:

»*Mom. 1.* Räntefoten å de medel, som äro eller varda i postsparbanken insatta, bestämmas af konungen.

Mom. 2. Varder i räntefoten förändring beslutad, träder den samma dock icke i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än 4 månader efter det konungens beslut i ämnet blifvit kungjort.»

Rörande denna paragraf yttrade

Herr von der Lancken: Jag har icke deltagit i den föregående diskussionen vid någon punkt och anledningen har varit den, att jag funnit de skäl, som blifvit anförda för postsparbankens införande, fullkomligt nöjaktiga. Jag tror också, att denna postsparbanksinrättning skall i sin mån bidraga att lösa en af samtidens svåraste frågor, eller bekämpande af arbetsklassens missnöje med dess sociala ställning. Det synes mig dock icke vara skäl, att vi låta vårt goda hjerta löpa å stad utan eftertanke på alla detaljbestämmelser. Bland dem anser jag den, som innehålles i föredragna 8:de paragraf, för en af de viktigaste. Jag hyser ingen misstro till regeringen, men jag tror det vara skäl att i lugna tider lagstifta för oroliga. Det kan väl knappast numera tänkas en regering, som skulle egenmäktigt vilja höja räntefoten i syfte att indraga stora kapital till sparbanken, men vår historia har visat, att man icke alltid varit säker för missbruk från regeringens sida med afseende på medel, som stälts till dess disposition, och vi hafva jemväl åtskilliga exempel på att regeringen tillåtit sig ingrepp i bankernas rätt att förfoga öfver sina medel. Vid sådant förhållande synes det icke utan skäl kunna ifrågasättas, att vid bestämmandet af räntefoten, hvarigenom stora medel kunna indragas, konung och Riksdag tillerkännas gemensamt inflytande. Jag vet att ett af de skäl, som mest blifvit använt mot postsparbanken, varit farhågan för konkurrensen med de enskilda sparbankerna, och gifvet är, att i samma ögonblick det lägges i konungens makt att ensidigt höja räntan, kan han rigta ett allvarligt slag mot de enskilda sparbankerna. Jag tror således, att det vore icke alldeles oförsigtigt att lagstifta i det syfte, jag nu antydde, och jag hemtar ett ytterligare stöd härför i det betänkande, komiterade afgifvit, der man på sidan 19 finner, att i England, Nederländerna och Frankrike räntefoten blifvit fastställd genom sjelfva sparbankslagen och kan endast genom ny lag förändras. Af samma komitébetänkande inhemtar man vidare, att i afseende å österrikiska sparbanken räntan till en början ge-

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

nom lag fastställdes till tre procent, men att förändring kan vidtagas utan representationens hörande. Då det emellertid är för mig omöjligt att på stående fot formulera en förändrad lydelse af paragrafen, skall jag anhålla det paragrafen återremitteras i det syfte jag haft äran nämna.

Herr Ekenman: Saken har verkligen icke så stora dimensioner, som den siste talaren tyckes mena. Ty om också räntefoten icke är i lagen bestämd, utan öfverlemnas till bestämmande af konungen, så har detta ingen särdeles betydelse, emedan räntefoten så att säga genom sjelfva sakförhållandet regleras. Det är nemligen föreskrifvet huru medlen skola göras fruktbarande, och det är bestämdt att detta skall ske genom inköp af räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller svenska hypoteksbanken. När nu dertill är bestämdt, att omkostnaderna för postsparbankens skötsel skola bestridas med den räntevinst, som i postsparbanken uppkommer, faller det af sig sjelft, att räntefoten i postsparbanken måste hållas vida lägre än räntan på de medel, som postsparbanken gör fruktbarande genom inköp af obligationer. Det är således ett ganska ringa spatium som Kongl. Maj:t har i detta afseende att röra sig på; och då det ju är känt att dessa obligationer ej gifva en effektiv ränta af mer än cirka 4 à 4½ procent och sparbankerna i regel gifva 5 procent ränta till insättare, samt postsparbankens räntefot måste vara lägre än räntan å de fruktbargjorda medlen, så kan man ju icke heller befara, såsom den siste talaren tyckes göra, att det kunde hända, att regeringen, genom att förhöja räntefoten öfver hvad sparbankerna gifva, kunde rigta ett slag mot dem. Tvärt om synes mig vara alldeles uppenbart, att, i följd af dessa i lagen bestämda förhållanden oafvisligen följer att räntefoten måste bestämmas vida lägre än sparbankernas.

Det är nu visserligen sant, att i åtskilliga länder räntefoten är bestämd genom lag, men det finnes också andra länder, der så ej skett. Jag vill erinra om, att i Italien t. ex. bestämmes den af finansministern för hvarje år, hvilket der befunnits vara ett ganska lämpligt sätt.

På grund af hvad jag anført, och då jag icke kan inse de vådor, som den siste talaren befarade, får jag yrka bifall till den föredragna paragrafen i oförändradt skick.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen.

§ 9 godkändes.

§ 10 lydte som följer:

»Mom. 1. Aumäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom styrka sin behörighet dertill genom meddelande af sådana uppgifter, som här ofvan i § 2 mom. 3 omförmälas.

Mom. 2. Finnas dessa uppgifter vara öfverensstämmande med dem, som vid första insättningen afgifvits, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlemnas ärendet till postsparbankens styrelse, som eger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans hänvisande till laga domstol.

Ang. inrättande af en postsparbank.
(Forts.)

Mom. 3. Vid medlens lyftande aflemnas till postanstalten qvitto, tecknad t å sådan blankett, som i § 5 mom. 1 omförmäles.

Mom. 4. Beloppet å de lyftade medlen skall af vederbörande tjänsteman i motboken införas.

Mom. 5. Omfattar uppsägning hela det i motbok införda belopp, skall, jemte kapitalet, äfven upplupen ränta utbetalas, dervid motboken till postanstalten återställas.»

Det åberopade stadgandet i § 2 mom. 3 var så lydande:

»*Mom. 3.* Första gången insättning verkställes, skall uppgift lemnas om namn, födelseår, månad och dag, hemvist och, der sådant kan ske, lefnadsyrke för den, till hvars förmån insättningen eger rum. Göres insättningen till förmån för minderårig, böra, om så ske kan, äfven föräldrarnes namn uppgifvas.»

Inom Utskottet hade Herrar *L. M. Nordenfelt* och *V. N. Ekenman* reserverat sig i fråga om förevarande § 10, hvilken den förstnämnde ansett böra erhålla denna lydelse:

»*Mom. 1.* Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom styrka sin behörighet dertill på sätt, postsparbankens styrelse bestämmer.

Mom. 2. Har innehafvaren styrkt sin behörighet att lyfta det uppsagda beloppet, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlemnas ärendet till postsparbankens styrelse, som eger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans öfverlemnande till laga domstol.

Mom. 3, 4 och 5 (lika med Utskottets förslag).»

Sedan paragrafen blifvit uppläst, anförde

Herr Berglöf: Den nu upplästa paragrafen i dess första moment och äfven till en del i det andra momentet anser jag för min del icke fullt tillfredsställande. Första momentet lyder: »Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom att styrka sin behörighet dertill genom meddelande af sådana uppgifter, som här ofvan i § 2 mom. 3 omförmälas.» I det angifna momentet heter det: »Första gången insättning verkställes, skall uppgift lemnas om namn, födelseår, månad och dag, hemvist och, der sådant kan ske, lefnadsyrke för den, till hvars förmån insättningen eger rum.» Jag har hört uppgifvas meningen vara, att, då en insättare får sin motbok, det å densamma skall finnas utsatt, utom motbokens nummer, endast insättarens tillnamn,

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Andersson, Pettersson eller hvad han må beta. När så en motboks- innehafvare anmäler sig i en postanstalt för att utfå sitt insatta belopp eller en del deraf, behöfver han endast uppgifva namn, födelseår, månad och dag samt hemvist, hvarefter han är berättigad att utfå medlen. Det är denna lätthet att utfå medel, insatta i postsparbanken, som jag icke tror vara fullt lämplig att af Riksdagen godkännas, ty man kan tänka sig att fall kunna inträffa, och det ganska ofta, då en person på obehörigt sätt kommit i besittning af en postsparbanksbok och med den i sin hand kan utfå insatt belopp. Det torde nemligen vara ganska lätt för bokens innehafvare att få veta en insättares förnamn, födelseår, månad och dag samt hemvist, och på detta sätt utfå de medel, som på en bok äro insatta i anstalten. Posttjenstemännen hafva intet vidare bestyr att taga reda på, om det är rätt person, utan hafva blott att mottaga de lemnade uppgifterna, och på det sättet kunna postsparbanken och staten eller ock den enskilde få göra rätt betydliga förluster, om ej posttjenstemännen åläggas skyldighet att tillse, att det är rätter man, som gör uttaget. Jag tror derföre, att en ändring härutinnan är af behofvet högst påkallad, och att den ändring, som af reservanten, Herr Nordenfelt, föreslagits, bör vara mera tillfredsställande. Af honom är momentets lydelse föreslagen sålunda: »Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom att styrka sin behörighet dertill *på sätt postsparbankens styrelse bestämmer.*» Styrelsen, som skall handhafva postsparbankens angelägenheter, bör hafva sig angeläget att tillse, att medlen uttagas af rätter man och ej af obehörig person, och att postsparbanken och staten i ifrågavarande fall icke göra några större eller mindre förluster. Man vet, hur svårt det mången gång är att från en postanstalt utfå ett rekommenderadt bref, som kan innehålla några få kronor och kanske icke ens det, utan endast papper af ringa värde. Man måste der vid lag styrka sin identitet eller att man verkligen är den person, till hvilken brefvet är adresserat. Då förhållandet är sådant vid uttagning af ett rekommenderadt bref, så tänker jag mig, att det borde blifva någorlunda enahanda, då det är fråga om att lyfta sparbanksmedel, som kunna gå till tusentals kronor.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till den af Herr Nordenfelt föreslagna ändringen af 10 § 1 mom. och äfven 2 mom., som endast är en följd af rättelsen af 1:a momentet.

Herr Ekenman: Jag har så mycket mindre anledning att uttrycka någon förvåning öfver hvad den siste talaren anförde, som jag sjelf delat de betänkligheter, han här uttalat. Då frågan var före i Utskottet, syntes det mig nemligen, som den i Kongl. Maj:ts proposition intagna bestämmelsen icke skulle medföra någon tillfredsställande säkerhet för insättaren att få ut sina insatta medel, utan att en annan genom vilseledande uppgifter skulle kunna bemäktiga sig dem. Jag framställde också inom Utskottet ett förslag till annan

redaktion af denna paragraf, hvilket dock icke vann bifall. Herr Nordenfelts förslag kan jag för min del icke biträda, emedan det går ut på att förflytta från lagen till postsparbankens styrelse något, som man har ansett böra stå i lagen. Och då man hittills haft den åsigten, att det är af vigt, att dylika bestämmelser som den ifrågavarande finnas i lagen, torde det icke vara lämpligt att i detta fall öfverlemna dem till en styrelses godtycke. Dessutom har jag, sedan jag i det afseendet uttalade mig inom Utskottet, erhållit upplysning derom, att ifrågavarande bestämmelser äro lånade från andra sparbanksreglementen. Sålunda lära de finnas i reglementet för Stockholms stads sparbank, der de praktiserats under många år, utan att man der funnit uppstå de befarade olägenheterna. Som jag tror, att man i ett sådant fall som detta mera bör se på hvad som i praktiken visat sig godt och lämpligt än på hvad som på papperet synes vara mer eller mindre tillfredsställande, låter jag min tvekan fara.

*Ang. invrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Med anledning häraf och då jag således icke tror, att det kan vara skäl att för denna paragraf återremittera förslaget i och för den ändring, som här afses, samt jag för min del numera är öfvertygad om, att paragrafen, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts af Utskottet tillstyrkta förslag, kan fylla sitt ändamål, hvilket jag redan antydt, yrkar jag bifall till densamma oförändrad.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets förslag godkändes.

§ 11.

Denna paragraf innehöll ett så lydande stadgaude:

»*Mom. 1.* Gift qvinna må, äfven utan mannens samtycke, uppsäga och lyfta medel, som för hennes räkning innestå i postsparbanken.

»*Mom. 2.* Likaledes må minderårig, som uppnått 15 år, jemväl utan särskild tillåtelse af målsman, förfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit.»

Enligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer beträffande mom. 1 af ifrågavarande paragraf inom Utskottet afgifna

dels af Herr *L. M. Nordenfelt*, som yrkat att momentet måtte vardas sålunda affattadt: »Medel, öfver hvilka gift qvinna eger att råda, må i postsparbanken insättas för hennes räkning och till hennes förfogande»;

dels ock af Friherre *J. G. N. S. Åkerhielm*.

Herr von der Lancken begärde ordet och anförde: Det synes mig nästan, som Kongl. Maj:t och Utskottet i denna paragraf gått

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Friherre Stackelbergs motion om gift qvinnas eganderätt i förväg. Jag delar visserligen i viss mån Friherre Stackelbergs åsikter i denna fråga och anser den af honom påyrkade reformen vara mycket önskvärd, men jag tror dock icke, att här är rätta platsen för införandet af denna nya bestämmelse derom. Såsom herrarne känna, är stadgandet om gift qvinnas eganderätt intaget i giftermålsbalken och det är således ett stadgande af civillags natur, rörandet hvilket skall lagstiftas på det sätt, som för civillag är föreskrifvet.

Nu inser jag allt för väl, att ett yrkande på återremiss under nuvarande förhållanden skulle tjena till ingenting, men å andra sidan tror jag, att det icke är af så stor vigt att nu genast få in detta stadgande, att vi icke för tillfället kunna undvara det. Jag yrkar därför, att 11:te paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

§ 11.

Minderårig, som uppnått 15 år, må utan särskild tillåtelse af målsman förfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit. Då förfaller första momentet helt och hållet och äfven beteckningen för det andra.

Herr Trybom: Jag för min del tror, att paragrafen både kan och bör lyda sådan den af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen och af Utskottet tillstyrkt. Genom Kongl. kungörelsen den 11 December 1874 eger gift kvinna fritt disponera öfver den egendom, hon genom arbete förvärfvar, och om en person för gift qvinnas räkning insätter medel i postsparbanken, torde hon väl kunna anses hafva förvärfvat dessa medel. Vid sådant förhållande tror jag icke, att detta stadgande kan betraktas såsom någon ny grundsats i lagstiftningen, utan anser jag därför att paragrafen kan bibehållas oförändrad.

Herr Ekenman: Den förste ärade talaren var något mera sträng mot den *gifta* qvinnan än mot den *minderåriga*, ty mot paragrafens andra moment hade han ingen anmärkning att framställa.

Jag ber emellertid, med anledning af hans yttrande, att få fästa hans och Kammararens i öfrigt uppmärksamhet på, att här icke är fråga om något civilrättsligt stadgande, utan om ett administrativt, eller endast om att tillåta en gift kvinna att få insätta och lyfta medel i en sparbank. I detta förslag är det icke något tal om civilrättsliga följder i öfrigt, och jag tror därför, lika med näst föregående talaren, att det icke är någon våda att bifalla förslaget, sådant det här föreligger. Jag får därför yrka bifall till den föredragna paragrafen, och detta desto hellre som jag tror, att det icke är så stor utsigt för, att den förste talarens förhoppning om en utsträckning af qvinnans rätt i civilrättsligt afseende så synnerligen snart kommer att vinna Riksdagens bifall, hvadan det kan vara godt att åtminstone bereda den gifta qvinnan ett så säkert förva-

ringsställe som i postsparbanken för de medel, som hon sjelf förvärfvat eller eljest äro hennes.

*Ang. invrättande
af en post-
sparbank.*

(Forts.)

Herr von der Lancken: Jag har icke blifvit öfvertygad af talarens på vestgötabanken yttrande. Det är väl sant, att den gifta qvinnan eger förvaltningsrätt öfver den egendom hon genom sitt arbete förvärfvat. Men när kan man då säga, att hon förvärfvat egendomen eller visa, att hon gjort det. Det synes mig vara omöjligt att afgöra den saken. Jag vidhåller derfor det yrkande jag nyss framstälde.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall endast be att få till protokollet antecknad, att jag på de skäl, Herr Friherre Åkerhielm i Första Kammaren i sin reservation anför, ansluter mig till det yrkande, Herr von der Lancken framställt.

Herr Berglöf: Man har sagt, att detta förslag endast skulle vara ett reglemente för en postsparbank och dess styrelse, men det har blifvit framlagd i form af en förordning, som af Riksdagen skall antagas som lag. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat än att denna § 11 blifver en bestämd förändring af de lagbestämmelser, som redan finnas rörande qvinnans målsmansrätt. Jag vill, i likhet med Herr von der Lancken, säga, att det icke är mig emot, om den gifta qvinnan lemnades en mera myndig ställning i familjen, än den hon nu har, men detta är en fråga, som icke nu föreligger till afgörande och pröfning, utan en fråga, som först längre fram kommer att blifva föremål för Kammarens öfverläggning. Nu hafva vi endast att tillse att bestämmelserna i postsparbankslagen begränsas inom den lag, som nu är gällande. 1874 års förordning säger väl, att gift qvinna eger råda öfver den egendom, som blifvit på föreskrifvet sätt ställd under hennes enskilda förvaltning eller som hon genom eget arbete förvärfvat, men ifrågasvarande lagbestämmelse i sparbankslagen gör ingen skilnad på egendomen, utan bemyndigar hustrun att uppsäga och lyfta i sparbanken insatta medel, de må vara af enskild eller gemensam natur. En far insätter t. ex. för sin dotter medel i postsparbanken utan att särskildt förbehålla dessa medel såsom hennes enskilda egendom, och när hon gifter sig, blifva således dessa medel en gemensam egendom i boet. Under sådana förhållanden kan man icke i denna lag säga, att den gifta qvinnan kan vara berättigad att utan målsmannens tillåtelse uppbära och qvittera dessa medel, ty då kommer man i strid med 1874 års förordning och 9 kap. i Giftermålsbalken.

Det är enligt min uppfattning origtigt, att två lagar äro stridande mot hvarandra. Vid tillämpningen af dessa lagbud skall domaren oafvisligen komma i tvifvelsmål om, hvilken lag som är den rigtiga och gällande. Således är jag i afseende på första momentet af enahanda åsigt som Herr von der Lancken, eller att momentet bör utgå och detta så mycket mera som, om det är fråga om den

Ang. invrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

gifta qvinnans enskilda medel, öfver hvilka hon enligt 1874 års förordning disponerar, hon eger utfå dem utan denna lag.

I afseende på andra momentet är jag af en annan åsigt än Herr von der Lancken, därför att det finnes en olikhet mellan den minderårige ynglingen och den minderårige flickan. Den förre är fullt berättigad att lyfta och tillgodogöra sig de medel, han sjelf förtjenat, men den omyndiga mön eger icke samma berättigande, så att äfven andra momentet strider mot nu gällande civilrättsliga lag. Under sådana förhållanden kan jag icke heller godkänna det andra momentets bestämmelser, utan yrkar afslag äfven på dem. Denna paragraf ingriper icke på något störande sätt i postsparbanksinstitutionen eller lagen derom i öfrigt, så att, om paragrafen utgår, lider det hela derigenom icke något men. På grund af det anförda yrkar jag att paragrafen skall utgå från nu föreliggande lagförslag.

Herr Sven Nilsson: Det borde väl vara obestriddigt, att den siste talaren har rätt deri, att, om första momentet strykes, det andra bör följa med. Ty de äro i sådan harmoni med hvarandra, att, om det ena står i strid med gällande lag, så gör äfven det andra det. Skälet hvarför dessa stadganden kommit in i lagen föreställer jag mig vara hufvudsakligast det, att man ville i tid undanskaffa en del trakasserier, som annars på de särskilda postanstalterna skulle uppstå vid uttagning derifrån af insatta medel. Det går så till, som den siste talaren nämnde, att t. ex. en far sätter in några kronor för sin dotter i en postsparbank. De komma att stå der under en del år. Då de skola uttagas, måste naturligtvis poststationsföreståndaren veta, huruvida denna kvinna, när hon kommer och vill uttaga penningar, är gift eller icke. Men icke nog härmed, poststationsföreståndaren måste affordra hvarje kvinna, som kommer till postkontoret och vill lyfta medel på sin bok, om hon icke är känd, intyg om att hon icke är gift. och detta kan medföra betydliga svårigheter och trakasserier icke allenast för insättarne, utan äfven för posttjenstemannen att kunna sköta sin befattning på vederbörligt sätt. Detta stadgande står också i full öfverensstämmelse med stadgandet i § 10 mom. 1, hvori hänvisas till § 2 mom. 3 i fråga om hvad man har att styrka för att utfå sina medel. Dessutom vill jag fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att ehuru man lemnat gift kvinna rätt att uppsäga och lyfta medel i postsparbanken, har man naturligtvis icke dermed betagit mannen samma rätt, ty om mannen visar sig vara gift med qvinnan, och således vara hennes målsman, så har mannen obestriddigen rätt att utfå de af hustrun insatta medlen, så vida de icke blifvit insatta med förbehåll att de endast få af henne disponeras.

Jag kan således icke finna någon fara uti att godkänna denna paragraf sådan den föreligger, och jag skall därför också tillåta mig att yrka bifall till densamma.

Herr *Magnus Jonsson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Grefve Sparre: Ehuru jag är en varm vän af detta lagförslag, och ehuru jag ingalunda är afgjord motståndare till någon utsträckning af gift qvinnas eganderätt, hvarom nyss talats och äfven motionerats vid denna riksdag, kan jag dock icke annat än instämma med Herr von der Lancken uti hans afstyrkande af bifall till denna paragraf sådan den nu föreligger. Ty så länge det kvarstår i 9 kap. 1 § Giftermålsbalken, att mannen är kvinnans målsman och eger att tala och svara för henne, är det ju alldeles orimligt, att man i en särskild lag, som, såsom ifrågavarande, icke är annat än ett reglemente och som icke tillkommit i den ordning, som för stiftande af civillag är stadgad, d. v. s. efter Högsta Domstolens hörande, skall intaga bestämmelser, som stå i rak strid mot redan gällande lag. Detta komme dessutom att leda till det besynnerliga förhållande, att, då i det föreslagna stadgandet säges, att gift kvinna må, äfven utan mannens samtycke, uppsäga och lyfta medel, som för hennes räkning innestå i postsparbanken, är dermed icke sagdt, att mannen, som är kvinnans målsman, skall vara oberättigad att lyfta af kvinnan i postsparbanken insatta medel. Derom *kan* tvifvel hos jurister uppstå. Vidare skulle af denna paragrafs antagande följa, att det blefve olika lagstadganden för vanliga sparbanker och för postsparbanken, då kvinnan ju i fråga om dessa senare skulle få disponera öfver de derstädes insatta medel, hvilket hon annars icke får. Det är nog *möjligt*, att denna paragraf kan tolkas på det sätt, att mannen anses icke ega rätt att uttaga de å hustruns räkning i postsparbanken insatta medel, men öfverflyttas då dessa medel från postsparbanken till en vanlig sparbank, så har deremot *endast* mannen rättighet att uttaga medlen, men icke hustrun. Detta stadgande anser jag därför skall åstadkomma förvirring i begreppen, så att man icke rätt vet huru man i detta fall skall handla. Vare sig man stiftar enskilda lagar eller civillag, bör väl grundprincipen vara densamma.

Jag hemställer därför om återremiss af denna paragraf, på det Utskottet måtte få tillfälle att taga denna sak i förnyadt öfvervägande och inkomma med ett förslag, som icke lemnar rum för tvifvel, hvilket denna paragraf gör, enär den icke förbjuder mannen att uttaga sin hustrus tillhörighet. Jag hörde visserligen den förste ärade talaren säga, att han icke ville yrka återremiss af denna paragraf, men jag vet icke hvarför det, då frågan ännu är oafgjord i Första Kammaren, och det är möjligt att samma Kammare också återremitterar paragrafen. Jag anser detta så mycket sannolikare, som jag af Utskottets betänkande funnit, att två af Utskottets ledamöter från Första Kamnaren reserverat sig just mot denna paragraf.

För min del yrkar jag således återremiss på den föredragna paragrafen.

Grefve Björnstjerna: Jag kunde gerna afstå från ordet, sedan Herr Ekenman yttrat sig; jag vill dock anmärka, att det enligt min

Ang. invrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.

(Forts.)

uppfattning icke finnes någon otydlighet i den föredragna paragrafen. Om mannen vill taga ut de insatta medlen, kan detta icke nekas honom, när han visat sig vara den rätte målsmannen. Här föreligger endast det undantag, att äfven hustrun, utan mannens tillstånd, eger rätt uttaga henne enskildt tillhörande medel. Det synes mig vara bra hårdt att, i händelse en qvinna sjelf insatt penningar i en postsparbank, hon, när hon kommer till postkontoret för att åter taga ut dem, skall underkastas förhör och visa om hon är gift eller icke. Är hon ogift, får hon ut dem; är hon gift, får hon icke ut dem. Mannen är kanske bortrest och barnen sakna bröd, men hennes egna penningar får hon ändock icke ut. Sådant är orimligt. Förslaget om postsparbanker är tillkommet för att befordra penningbesparing. Borttagandet af denna nu ifrågasatta bestämmelse skulle otvifvelaktigt verka hindrande mot detta ändamål. Jag kan icke heller finna, att paragrafen kan föranleda minsta osäkerhet hos domaren. Den är lika enkel som klar. Medel, insatta för qvinnans räkning, eger hon sjelf rätt att uttaga. Det förefaller mig slutligen, som om vi numera borde hafva kommit derhän, att vi kunde borttaga en eller annan af de medeltidsinskränkningsar, som ännu äro ålagda qvinnan i vårt land. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herr *Wallenius*.

Herr Åbergsson: Redan medan denna fråga var föremål för pröfning inom Sammansatta Utskottet, hörde jag berättelsevis omtalas, att de invändningar mot detta stadgande, som här framkommit, blifvit inom Utskottet gjorda. Jag kan icke neka till, att jag till en början med förvåning förnam, att sådana invändningar kunde framställas. Men min förvåning torde nu böra tillbakahållas, när jag hör, hurusom här i denna kammare flere framstående personer uttalat en skarp kritik öfver ifrågavarande paragraf. För min del kan jag icke förneka, att jag finner det vara allt för kritiskt att göra anmärkningar af den beskaffenhet, som här uttalats, och jag anser det tillika allt för opraktiskt. Det måste uttryckligen framhållas, att detta stadgande hufvudsakligen har en praktisk betydelse. Huru skulle man väl kunna tänka sig, att postsparbankerna skulle kunna på ett praktiskt sätt ordnas, om icke detta stadgande komme till stånd? Det har ett praktiskt syfte, icke blott från qvinnans och den minderåriges synpunkt, utan äfven från postsparbankens egen synpunkt. Ty icke kan man väl vilja ställa så till, att hvarje qvinna, när hon ville uttaga penningemedel, skulle vara underkastad ett förhör från postmästarens sida, om hon vore gift eller icke. Likaså torde det blifva ganska svårt för postmästaren att få visshet om, huru det i detta afseende verkligen förhåller sig. Han skulle, för att vinna denna visshet, nödgas skicka qvinnan till presten för att skaffa sig ett intyg, om hon vore gift, eller egde sjelf förfoga

öfver sin förmögenhet. Det förefaller mig synnerligen opraktiskt att tänka sig en sådan anordning, och jag kan icke föreställa mig, att denna Kammare vill arrangera på det sättet. Nu har man sagt, och en talare på venersborgsbänken har upprepat, att man genom antagande af denna lag skulle företaga en ändring i gällande civillag. Jag bestrider till alla delar denna uppfattning. Om vi nu, genom antagande af denna paragraf, bestämma, att den gifta qvinnan har rätt att sjelf lyfta i postsparbank i hennes namn insatta medel, är dock den gifta qvinnans ställning, i civilrättsligt afseende, alldeles densamma i morgon som i går. Hennes civilrättsliga ställning är icke det minsta förändrad. Då regering och Riksdag instiftat en postsparkank, hafva regering och riksdag på samma gång kommit öfverens derom, att penningar, som insättas på en qvinnas namn i postsparbanken, insättas på det vilkor, att qvinnan, när helst hon vill lyfta dem, är dertill berättigad. En dylik bestämmelse rörande de vilkor, på hvilka penningar få i banken insättas, måtte väl konung och Riksdag kunna öfverenskomma om, utan att derigenom ändras den gifta qvinnans civilrättsliga förhållanden i allmänhet. Derigenom är icke förändrad någon enda paragraf i Giftermåls- eller Ärfdebalkarne. Det har redan blifvit påpekadt, att Herr von der Lanckens förslag vore något haltande, då han ville taga bort det förra momentet i denna paragraf, men bibehålla det senare. Han säger, att, ehuru väl hustrun är medgifven rätt att sjelf råda öfver de medel, dem hon sjelf förvärfvat, man vid medlens uttagande ur postsparbanken icke skulle kunna veta, huruvida hustrun sjelf förvärfvat desamma. Men är det då lättare att veta, huruvida en minderårig gosse sjelf förvärfvat de medel, som han vill uttaga? Nej, duger icke det ena momentet i denna paragraf, duger icke heller det andra. För min del finner jag icke hinder möta för paragrafens antagande oförändrad, och jag hoppas, att detta skall blifva Kammarens beslut.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Herrar *Granlund, Chr. Assarsson* och *A. Magnusson* förenade sig med Herr *Åbergsson*.

Herr *Gustaf Jonsson*: Den föregående talaren har uttalat alldeles samma åsigt, som jag inom Utskottet förfäktat. Ett sådant stadgande som det här föreslagna är väl af nöden i våra tider, då männen ofta fara till Amerika och lemna hustru och barn efter sig; äfvensom då sjömän äro på långresa borta under flera år. vore det väl hårdt, om hustrun icke skulle få uppsäga hennes innestående medel i postsparbanken. Om till exempel en far har en dotter, som blir gift med en dålig man, skulle då icke denna dotter vara berättigad att sjelf lyfta de medel, som hennes fader till äfventyrs för hennes räkning insatt i postsparbanken. När Kongl. Maj:t icke funnit nödigt behandla denna lag såsom civillag och deröfver icke infortrat Högsta Domstolens yttrande, hemställer jag, om icke Utskottet i detta afseende är försvaradt. Herr *Grefve Sparre*

Ang. invrättande af en post-sparbank.
(Forts.) har yrkat återremiss, men jag tror mig kunna försäkra honom, att Utskottet, äfven om frågan blefve dit återmitterad, icke skall lemna något annat svar, och vid sådant förhållande torde en återremiss icke tjena till något.

Jag hemställer om bifall till denna paragraf, sådan den är af Utskottet föreslagen.

Herr von der Lancken: Jag kan icke undertrycka min förvåning öfver det resonnement, som fördes af den siste talaren på stockholmsbänken. Han säger: »förslaget, sådant det föreligger, är praktiskt nyttigt»; jag medgifver det, men kan det då vara så nyttigt att gifva gällande lag en örfil? Jag tror icke Riksdagen kan eller bör antaga något, som icke är i laga form tillkommet. Jag kan icke frigöra mig från den uppfattning, att den ordning, som är gällande för stiftande af civillag, blifvit förbisedd vid behandlingen af förslaget till denna paragraf. Det kan ju icke nekas till, att i hustruns namn insatta medel kunna i sjelfva verket tillhöra mannen, men genom denna bestämmelse skulle likväl qvinnan lemnas rätt att förfoga öfver dessa medel och sålunda tillerkännas en dispositionsrätt utöfver den, som är henne medgifven i 11 kap. Gifttermålsbalken, enligt hvilket kapitel hon dock endast eger råda öfver hvad hon sig sjelf förvärfvat.

Hvad särskildt det senare momentet beträffar, kan jag icke förneka, att någon inkonsequens ligger deruti att bibehålla detta, under det att det förra momentet skulle borttagas. Men till min ursäkt må tjena, att jag anser det vara synnerligen praktiskt att bibehålla detta senare moment. Det vore mycket opraktiskt att ställa så till, att till exempel en arbetarepojke, som insatt penningar i en postsparbank, skulle behöfva vända sig till sin målsman för att utfå dessa penningar.

Då jag emellertid icke vunnit något understöd för mitt förslag, förenar jag mig med Herr Grefve Sparre i yrkandet om återremiss af denna paragraf.

Grefve Sparre: Jag har väl hört, att denna fråga skulle varit dryftad i Utskottet förut, men att döma af det resonnement vi här hört, fruktar jag att Utskottet kan behöfva att tänka på saken ännu en gång, ty detta har det icke gjort tillräckligt. Det kan icke annat än väcka min förvåning att höra en jurist säga, att ehuru lagen säger, att mannen är hustruns målsman, så kan en sådan här lag, som icke är tillkommen i den ordning, som angående stiftande af civillag säges, göra ett undantag från den allmänna lagen, ty det måtte väl vara ett undantag från den allmänna lagen att hustrun får disponera öfver de insatta medlen utan mannens samtycke. En talare från Småland ordade nyss om, att en hustru kan få en dålig man, och att det kan hända, att hon bättre kan disponera öfver medlen än mannen. Det är möjligt, men då skola vi

ändra lagen om mannens målsmansrätt. Det är det som afses med Friherre Stackelbergs förslag. Gå vi in på det, då kommer detta att stå i öfverensstämmelse med allmänna lagen. Men så vidt jag hört, skulle detta icke vara tillstyrkt af Lag-Utskottet, och att under sådana förhållanden stadga en undantagslag, stridande mot den allmänna principen om mannens målsmansrätt för hustrun, det anser jag vara origtigt, och dessutom medför sådant en osäkerhet och tvekan hos folket, så att de icke veta huru de hafva det; i en postsparbank skulle hustrun få lyfta medel, men i en annan vanlig sparbank icke; der gäller den allmänna lagen. Vill man vara med om att göra en sådan förändring i allmänhet, i fråga om mannens målsmansskap, det kan äfven jag vara med om, men att göra en ändring i ett särskildt fall, det kan jag deremot icke tillstyrka.

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

Herr Arwidsson: Som jag hört, att de fleste af våra lagtillämpare i Kammaren yttrat sig i frågan, tror jag, att det kanske kan vara en skyldighet äfven för mig att deri tillkännagifva min åsigt. allra helst som jag byser tvifvel, huruvida den föreslagna paragrafens ordalag äro sådana, att den bör upphöjas till gällande lag. Jag vill då först bedja att få läsa upp paragrafen. Der heter det i första mom.: »Gift qvinna må, äfven utan mannens samtycke, uppsäga och lyfta medel, som för hennes räkning innestå i postsparbanken.» Dessa ordalag gifva vid handen, att denna fråga beror på hvilken särskild vikt man lägger på ordet *hennes*. Fäster man sig mycket skarpt vid detta ord, så kommer man till det resultat, att blott de medel få af henne utan mannens samtycke lyftas, som tillhöra henne särskildt. Hvilka medel äro af sådan beskaffenhet, derom stadgas i andra momentet af 1 § 9 kap. Giftermålsbalken. sådant detta lagrum lyder enligt Kongl. förordningen den 11 December 1874. Der heter det: »är genom äktenskapsförord stadgad, att hustrun tillhörig egendom skall från mannens förvaltning undantagas, eller är sådant stadgande meddeladt angående egendom, som genom gifva eller testamente till hustrun gifven är med villkor att den henne enskildt tillhöra skall; då ege hustrun öfver den egendom och afkomsten deraf råda, der ej annorledes blifvit om förvaltningen föreskrifvet. Kan hustrun genom eget arbete något förvärfva, deröfver må hon ock råda.» Vi veta således deraf, huru för närvarande hustruns dispositionsrätt öfver egendom i makars bo är beskaffad. Fäster man sig nu strängt vid ordet hennes, blir deraf följden, att det är allenast sådan egendom, som omförmäles i nämnda lagrum, som hustrun eger råda öfver. Om och huruvida en pröfning i detta hänseende bör och kan verkställas af den posttjensteman, som skall utlemna medlen, det lemna jag osagdt.

Mot andra momentet hyser jag deremot mycket större betänklighet.

Det lyder sålunda:

»Likaledes må minderårig, som uppnått 15 år, jemväl utan sär-

Ang. inrättande af en post-sparbank. skild tillåtelse af målsman, förfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit.»

(Forts:)

Der står ordet »minderårig», utan att någon skilnad göres, om den minderårige är man eller qvinna; och momentet måste således med dess lydelse antagas afse dem båda. — Men nu är förhållandet. att 19 kap. Ärfdabalken angående den, som under förmyndare stå bör, stadgar: »Den som ej hafver fyllt 21 år, ege icke makt att sjelf förestå sitt arf. Kan han sig något förvärfva, deröfver må han sjelf råda, sedan han femton år gammal är.»

Otvifvelaktigt afser detta lagstadgande endast man. Det är väl sant, att i lagen på mångfaldiga ställen begagnas ordet man, då lagen dermed äfven afser qvinna. men att lagen här endast afser man, följer oförtydbart deraf, att nästa paragraf, deri ogift qvinnas ställning i detta afseende behandlas, har enligt den äldre texten följande ordalydelse: »Mö, af hvad ålder hon vara må, stånde under förmynderskap». Säsom nogsamnt är bekant, har denna paragraf, tid efter annan, undergått två särskilda förändringar. Den första förändringen bestod deri, att det bestämdes, att qvinna, som uppnått 25 års ålder, finge, efter skedd anmälan, blifva myndig, och den andra deri, att det stadgades, att, när en qvinna uppnått 25 års ålder, hon i och med detsamma blefve myndig, och att hon, endast efter särskild anmälan, fortfarande kunde förblifva onyndig. Men ehuru dessa förändringar i lagstadgandena egt rum, innehålla författningarna härom dock icke någon bestämmelse, huruvida den rätt, som medgifvits man, hvilken uppnått 15 års ålder, att efter denna tid råda öfver egendom, den han sjelf sig förvärfvat, äfven vore tillämplig å qvinna. Under sådana förhållanden, och då oviss-het derom är rådande, tror jag det vara nödigt att, för att få all betänklighet i fråga om tolkningen af denna paragraf undanröjd, paragrafen blefve till Utskottets förnyade behandling återremitterad. I annat fall anser jag, att fara är för handen, att bland dem, som skola handhafva ifrågavarande lag, och af hvilka icke med fog kan begäras samma insigt i allmänna lagens stadganden som af dem, hvilka äro satta att allmäneligen tillämpa lagarne, lätteligen skulle kunna uppstå mycken tvekan i fråga om lagens rätta förstånd och därför gifva anledning till beslut och åtgärder, hvilka säkerligen skulle kunna föranleda till mer eller mindre obehag och besvär för de personer, som nödgas anlita dessa tjänstemän. Kan man emellertid, det jag tror, genom en förändrad redaktion af denna paragraf, förekomma sådana olägenheter, tror jag en återremiss vara väl värd att göra.

Herr Liss Olof Larsson: Jag begärde ordet i anledning deraf, att Herr von Lancken återtog sitt förra yrkande och instämde med Herr Grefve Sparre i yrkandet om återremiss. Jag ber för min del att få göra detsamma. Jag anser en återremiss så mycket

mera behöflig, som vi just nu hört huru sjelfva lagtolkarne äro tveksamma om rätta tolkningen af denna lag. Somliga vilja tolka denna lag så, att den förstkommande, det må nu vara vare sig mannen eller hustrun, eger rätt att uttaga medel, som blifvit för hustruns räkning i postsparbanken insatta, hvaremot andra anse, att den gifta qvinnan, men icke mannen, eger att uttaga för hustruns räkning insatta medel. Det borde väl vara klart hvad lagens mening är i detta fallet. Här har vidare talats om de olyckliga hustrur, som blifvit gifta med slösaktiga och supiga män, och att man bör se till, att qvinnans rätt blifver skyddad. Jag medgifver villigt, att dylika sorgliga händelser kunna inträffa. Men man bör likväl icke ställa frågan uteslutande på önskningarnas område, utan taga hänsyn till hvad lagstiftaren menat. Nog finnas väl äfven exempel på, att duglige män blifvit gifta med qvinnor, som icke varit så kloka, att de kunnat rätt använda penningar, utan att de varit slösaktiga, ja, till och med supiga. Har då mannen i hustruns namn insatt penningar på postsparbanken, kan man ju tänka sig, att hustrun, som börjat blifva supig och förstöra boets egendom, uttager och förskingrar de penningar, som mannen satt in för hennes räkning, under det hon ännu var ordentlig. Då mannen är ansvarig för familjens underhåll, anser jag, att man icke bör förbise hans rätt, ty det kan gifvas sådana förhållanden, som jag nu omtalat, äfven om jag måste medgifva, att de fall, deri mannen är vållande till familjens olycka, äro talrikare. Jag förklarar mig derföre med dem, som yrkat återremiss å denna paragraf, emedan jag anser nödigt, att klarhet vinnes om paragrafens rätta tolkning, isynnerhet beträffande mannens befogenhet i detta fall. Man torde kunna förena sig om en sådan återremiss, utan att derföre behöfva beskyllas för att vilja rifva sönder hela förslaget, ty icke går förslaget om postsparbanken sönder derföre, att man gör denna paragraf tydligare än den nu synes vara.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Herr Gustaf Jonsson: Jag vill blott bemöta Herr Greffe Sparres yttrande med några få ord. Han sade, att det vore farligt att genom en lag, sådan som denna, vidtagna ändringar uti allmän civillags bestämmelser. Men jag tror, att hans farhåga i detta fall är oberättigad. I 1874 års förordning finnes ju redan bestämdt, att qvinna eger dispositionsrätt öfver hvad hon sjelf förvärfvat, och sålunda finnes ju redan en undantagslag af samma beskaffenhet som den här föreslagna. Den föredragna paragrafen har blifvit mycket klandrad af våra jurister, men jag har likväl icke hört någon af dem framställa något förslag, som är bättre än det här föreliggande, och så länge ett dylikt förslag icke framkommit, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Åbergsson: Den ärade representanten på dalabanken torde hafva rätt deri, att nu förevarande lagförslag icke sönder-

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

rifves, om denna paragraf borttages. Men jag tror likväl, att saken skulle mycket skadas, om denna paragraf försvunne. Det skulle åstadkomma stor svårighet för posttjenstemännen, hvilka då skulle nödgas att, vid uttagning af medel, undersöka, huruvida minderårig blifvit myndig eller qvinna blifvit gift. Samme talares forhåga för att en man, som hade en supig och slösaktig hustru, skulle för hennes räkning i postsparbanken insätta medel, hvilka den supiga hustrun derpå kunde uttaga och förslösa, anser jag vara temligen obefogad, ty så oklok lär väl icke en man vara, som har en supig och slösaktig hustru, att han insätter några penningar på hennes räkning och i hennes namn.

En talare på stockholmsbanken har yttrat sina betänkligheter mot paragrafen, hvilka han formulerat på det sättet, att han i främsta rummet anser tvekan kunna uppstå om hvad som bör förstås med uttrycket »medel, som för hennes räkning inestå i sparbanken». Icke kan man väl tänka sig, att lagens mening kan vara, att postanstaltsföreståndarne, hvilka icke äro jurister, skulle inlåta sig på några djupa forskningar, huruvida en del af de inestående medlen äro hustruns egna pengar, under det en annan del är markarnas gemensamma egendom. Detta är uppenbart icke meningen. Det är klart, att med de medel, som för hennes räkning inestå, menas de medel, som äro inskrifna i den för henne personligen utfärdade motboken. Då hon kommer till en postanstalt och vill insätta penningar för sin räkning, så har hon ju att lemna uppgift på sitt födelseår, sitt namn m. m., och de penningar, som sålunda insättas, de stå för den qvinnas räkning, hvilkens namn finnes på skrifvet motboken.

Hvad angår minderåriga, så tror jag icke heller, att vederbörande postanstaltsföreståndare kunna förpligtas inlåta sig på någon vidlyftig pröfning, huruvida den insättande — det må nu vara gosse eller flicka — enligt gällande civillag eger disponera öfver de insatta medlen eller icke. Postanstaltsföreståndaren har endast att rätta sig efter de stadganden, som gälla för postsparbanken, och der står det alldeles tydligt, att minderårig, som uppnått femton år, eger förfoga öfver af honom insatta medel; och att i ordet minderårig naturligtvis innefattas både gosse och flicka, behöfver jag icke påpeka. Det är just för att postanstaltsföreståndaren icke skall behöfva underkastas några svårigheter i fråga om hvad han har att rätta sig efter, som detta stadgande blifvit insatt. Grefve Sparre påstår, att den här föreslagna bestämmelsen skulle vara stridande mot gällande föreskrift i civillagen. Han säger: i civillagen står det att hustrun lyder under mannens målsmanskap, men i postsparbankslagen åter förklaras hustrun berättigad att utan bemyndigande af sin målsman lyfta de penningar, som äro insatta på hennes namn. För min del kan jag alldeles icke se att någon kontradiktion ligger häri; ty mannens målsmanskap måtte väl icke varda upphäfdt derföre, att hustrun genom ett särskildt reglementa-

riskt stadgande i sparbankslagen förklarats berättigad att utqvittera de medel, som blifvit för hennes enskilda räkning å hennes sparbanksbok insatta.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.*

(Forts.)

Jag yrkar fortfarande bifall till paragrafen.

Herr Lundberg: I enlighet med hvad Herr Åbergsson förut yttrat och nu förnyat, tror jag det vara påtagligt, att förevarande paragraf icke afser eller medför ändring i civillag eller hvad deri stadgas rörande förvaltning eller disposition af penningemedel, utan endast omfattar af konungen och Riksdagen meddeladt reglementariskt förklarande om villkor och sätt för penningars uttagande och utlemnande från ifrågakvarande postsparbank; och läser icke förefinnas hinder för enahanda bestämmelsers införande uti enskilda sparbankreglementen. Ordalydelsen i paragrafen kunde möjligen varit något annorlunda och bättre, men jag anser den dock vara sådan, att densamma må böra antagas, och anhåller jag därför att få instämma i yrkandet om bifall till hvad härutinnan af Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagits.

Grefve Sparre: Jag ber att till besvarande af talarens på kalmarbänken yttrande få nämna, att lagens stadgande i 9 kap. Giftermålsbalken icke är hvad man kallar en *undantagslag*. Den bestämmer: »att mannen är hustruns målsman utom hvad angår egendom, som är från hans förvaltning undantagen». I fortsättningen af samma paragraf eller 2:dra mom. deraf säges hvilken egendom är från mannens förvaltning undantagen, och deribland nämnes ej insättning i sparbank. Om jag nu i ett reglemente, såsom här föreslås, intager att hustrun får *lyfta* dessa medel, utan att säga att de äro undantagna från mannens förvaltning, det kallas en *undantagslag*, nemligen från den allmänna lagen, som leder till att hustrun väl är berättigad att lyfta medlen, men sedan hon det gjort, är mannen berättigad att taga dem under sin förvaltning, ty de äro »gemensam egendom». Det måste vara detta som talaren på stockholmsbänken afser, då han påstår, att någon förändring här icke är gjord i afseende på mannens målsmansrätt för hustrun. Men härigenom komme besynnerliga förhållanden att uppstå. Man tänke sig t. ex., att för en hustrus räkning i en sparbanksbok insättes en större eller mindre summa penningar, och mannen sedan gör konkurs. Då uppstår frågan: skola de sålunda för hustruns räkning insatta medlen kvarstå i sparbanken och under hennes personliga förvaltning och ej kunna lyftas utan hennes bifall? Och besvaras denna fråga med ja, så kunna ju medlen icke användas för konkursboets räkning. Man råkar alltid i svårigheter, då man vill stadga speciella lagar.

Jag har emellertid icke hört något annat skäl anföras för det förevarande förslaget, än det, som talaren från Skåne framhöll, nemligen att det skulle blifva svårt för de respektive postanstalts-

Ang. inrättande af en post-sparbank.
(Forts.)
föreståndarne att skaffa sig upplysningar derom, huruvida den kvinna, som anmäler sig till uttagning af sparmedel, är gift eller ej. Detta kan väl dock icke blifva svårare, än om medlen insätts af en ogift kvinna. Postmästaren har ju endast att fråga insättarinnan, om hon är gift eller icke, derom får hon skaffa sig intyg — det är en olägenhet, som hustrun ofta får underkasta sig.

Herr Ola Månsson: För min del kan jag icke fatta hvarifrån detta motstånd mot paragrafen härleder sig. Det är ju naturligt, att den hustru, för hvars räkning penningar äro insatta och hvilken namn står på motboken, också bör ega rätt att uttaga dessa penningar. Jag tillåter mig tillstyrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Rubenson: I likhet med en kamrat på stockholmsbänken kan jag icke underlåta att uttala den meningen, att man gjort allt för mycket väsen af den bestämmelse, som förekommer i denna paragraf och hvilken man velat sätta i samband med civillagen. Hvad är här frågan om? Jo, att stadga vissa formaliteter, som för den, för hvars räkning medel inestå i postsparbanken, skola gälla i afseende å uttagning af dessa medel eller de rättigheter, som denna person i detta hänseende skall ega. Den ifrågavarande paragrafen afser endast att bestämma hvem som skall ega rätt att qvittera ut gift qvinnas eller minderårigs medel. Men den bestämmer icke huruvida dessa personer ega att råda öfver medlen eller icke. Derom stadgar civillag. Äro för gift qvinnas räkning i postsparbanken insatta medel, hvaröfver hon sjelf eger att råda, måste hon ock vara berättigad icke allenast att sjelf uppsäga och lyfta dem, utan äfven att sedermera råda öfver dem; är åter förhållandet ett annat, så kan mannen komma emellan och på grund af civillagens stadgande hindra henne att fritt begagna de uttagna medlen. Jag tror äfven, i likhet med den förste talaren, att paragrafens mening är den att, likasom presumtionen är för att minderårig, hvilken å särskild motbok har penningar insatta i postsparbanken, jemväl eger rätt att sjelf förfoga öfver dessa medel, man ock på samma grund bör presumera, att gift kvinna är berättigad att råda öfver de penningar, som i hennes namn blifvit insatta i banken. Det skulle vara ett egendomligt äktenskap, om mannen icke skulle hafva reda på, att hans hustru har en sparbanksbok och att medel derå äro insatta. Griper icke mannen in, när hans rätt skulle blifva för nära träd, så ligger häri en stark presumtion för, att hustrun eger att sjelf råda öfver medlen.

Jag anhåller om bifall till den föredragna paragrafen.

Häruti instämde Herrar *O. B. Olsson* och *Björkman*.

Herr Berglöf: Jag tror, att det förefinnes ett missförstånd i afseende å 2:dra mom. i den nu föredragna paragrafen. De som

hafva funnit detta moment tillfredsställande, hafva tydligen tagit hänsyn till § 5 mom. 3 i författningsförslaget. Detta senare moment innehåller följande bestämmelse: »För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok ej ega rum; dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.» Här står bestämdt markeradt, att minderårig kan insätta medel på en särskild motbok, och detta står i sammanhang med 11 § 2 mom., der det stadgas: »Likaledes må minderårig, som uppnått 15 år, jemväl utan särskild tillåtelse af målsman, föfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit.» I afseende å den minderårige gossen är ju den föreslagna lagbestämmelsen fullt tillfredsställande, då den står i öfverensstämmelse med nu gällande lag, men vidkommande den minderåriga flickan, står förslaget i strid med 19 kap. Ärfdabalken. Då gossen, det nya lagbudet förutan, kan utfå sina medel samt flickan, utan ändring af nyss nämnda lagrum, icke kan lemnas den föreslagna rättigheten, bör ifrågasvarande stadgande i § 11 utgå. I förordningsförslaget förekommer icke någon bestämmelse om, att en gift qvinna skall kunna utbekomma särskild motbok, derå hon kan få insätta sina enskilda medel. Hade förhållandet varit det, att i § 5 vore stadgad, att gift qvinna skulle få begagna en ytterligare motbok, så vidt det gälde medel, som vore insatta för hennes enskilda räkning, så hade äfven mom. 1 i § 11, sådant detta mom. nu lyder, låtit förklara sig.

Man har gjort det inkastet mot ändringsförslaget, att det skulle försvåra sättet att utfå medlen i postsparbanken och föranleda till trassel. Men, mina herrar, råkar man icke ofta på svårigheter och besvär, när man skall följa i lag antagna grunder och former för att utfå sin rätt? Svaret torde dock i de flesta fall blifva, att de lagbundna formerna äro nödvändiga för att skydda hvar och en i hans lagliga rätt. Skall man nu med hänsyn till postsparbanken öfverskrida gällande lag blott derföre, att allt der skall ordnas på ett så utmärkt praktiskt sätt och göras så lätt tillgängligt som möjligt? Jag tror att detta icke är rätt, ty i afseende å postsparbanken måste gälla samma grunder i fråga om eganderättsförhållanden som i allmänhet gälla.

Man har vidare sagt, att förevarande paragraf icke gör någon förändring i civillag. Det är mycket riktigt. Men det är just detta som utgör felet. Hade på samma gång ändring vidtagits i 1874 års förordning om andra lagbud, som stå i strid med denna paragraf, så hade icke jag, och jag tror icke heller någon annan, haft något att anmärka mot paragrafen. Men så länge dessa lagbestämmelser skola kvarstå oförändrade, så kan jag för min del icke godkänna paragrafen.

Man har också yttrat, att konung och Riksdag äro berättigade att stifta en lag af sådan betydelse, som är föreslagen. Ja, konung

Ang. inrättande af en post-sparbank.
(Forts.)

och Riksdag kunna stifta hvilka lagar som helst, men man bör naturligtvis se till, att de icke stå i strid med förut bestående lagar, utan i harmoni med dem, så att icke en lag säger ett och en annan ett annat. Jag ber att ännu en gång få fästa uppmärksamheten derpå, att föreliggande förslag icke är ett förslag till något reglemente, utan till en lag, som skall gälla för den ifrågakvarande inrättningen.

Jag yrkade, då jag första gången yttrade mig i frågan, rent afslag å den föredragna paragrafen, hvilken jag anser vara obefogad och obehöflig, men då åtskilliga andra och de flesta af de personer, som varit mot denna paragraf, yrkat återremiss, så har jag intet deremot att invända, ehuru jag från Utskottets arbeten vet, att det torde blifva ganska svårt att i denna paragraf åstadkomma förändringar. Till sist vill jag endast åberopa såsom talande skäl mot denna paragraf, att då meningarna äro så delade här i Kammaren, icke minst bland juristerne, så är detta enligt min tanke det bästa stödet för den åsigten, att paragrafen är otydlig och behöfver en ytterligare öfversigt, innan den antages.

Herr Thomasson: Jag skall fatta mig mycket kort. Jag vet väl, att det är mycket lätt att i en hastig vändning få en återremiss till stånd, och jag fruktar, att så äfven här kan blifva fallet. Också skulle jag icke motsätta mig en sådan åtgärd, blott jag kunde inse, att dermed stode något att vinna. Men det är bekant, att just redaktionen af denna paragraf har varit föremål för en grundlig behandling inom Utskottet, och man kunde der icke komma till annat; slut än dels Kongl. Maj:ts och dels Herr Nordenfelts förslag dertill. För mig synes dock Kongl. Maj:ts redaktionsförslag ega ett afgjordt företräde framför det af Herr Nordenfelt i hans reservation angifna; och jag vill därför yrka bifall till paragrafen oförändrad. Jag står i denna sak på samma ståndpunkt som den af Herr Rubenson nyss intagna, den nemligen, att paragrafen icke gör någon ändring i gällande civillag. Man skulle visserligen kunna säga, att, om det icke funnes sådana medel, hvaröfver hustru har dispositionsrätt, det icke heller skulle kunna inträffa fall, der icke denna paragraf komme i kollision med Giftermålsbalken. Men nu veta vi att det finnes medel, hvaröfver hustrun har fri dispositionsrätt, och det är sådana medel, som det tillätes henne att enligt denna paragraf lyfta. Det kan väl finnas andra medel, som för hennes räkning insatts, men då inskrider civillagen med hela sin rätt, och mannen har att göra sin målsmanrätt gällande. I afseende å första momentet förekommer således icke någon betänklighet mot förslagets antagande. Men jag är med Herr Arwidsson ense derom, att större betänklighet kan råda i afseende å 2 mom.; ty mö under 15 år är under alla förhållanden oberättigad att disponera öfver sina medel. Men jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att de medel, hon enligt denna paragraf skulle ega rätt att lyfta, endast äro sådana, som af andra per-

soner för hennes räkning insatts på sparbok. Om den person, som vill göra henne en gåfva i form af sparbanksbok, i stället gifver henne kontant det belopp, som är i fråga, jag frågar då, om förmyndaren kan hafva någon rätt att fråntaga henne beloppet? Det kan han icke gerna, utan det står henne fritt att deröfver förfoga huru henne behagar. Skola vi då lägga hinder i vägen för denna ytterst vigtiga sak genom att med hjälp af spetsfundiga juridiska funderingar slå ihjel rätten för den, det vill, att för en stackars 15-årig flicka sätta in en eller annan krona. Jag tycker att saken är för obetydlig för att vi skola af juridiska betänkligheter söka motarbeta det goda syfte, som med denna inrättning afses. Jag anser därför, att paragrafen bör oförändrad antagas, och yrkar, beträffande särskildt detta moment, bifall till Utskottets förslag.

*Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på den föreliggande paragrafens godkännande som ock på dess återförvisning till Utskottet och fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf följande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som godkänner 11 § i det förslag till Förordning angående en postsparbank för riket, som Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottet under mom. a) af Utlåtandet N:o 1 framställt,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat omförmälda §.

Omröstningen försiggick och visade 104 ja mot 41 nej; varande alltså paragrafen af Kammaren godkänd.

§§ 12—17 godkändes.

§ 18 lydde, enligt Utskottets förslag, sålunda:

»*Mom. 1.* De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken.

»*Mom. 2.* För så stor del af influtna medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank.»

Ang. inrättande
af en post-
sparbank.
(Forts.)

För samma paragraf hade Kongl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

»*Mom. 1.* De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, insättas på upp- och afskrifningsräkning i Riksbanken.

»*Mom. 2.* För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken inestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten, Sveriges allmänna hypoteksbank eller svenska hypoteksföreningar mellan jordegare å landet; dock med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst hälften af de postsparbankens medel, som kunna blifva föremål för dylik fast placering, i stället för inköp af obligationer, göra medlen fruktbarande genom deras utlåning till Riksgäldskontoret mot dess å statens vägnar afgifna skuldförbindelse, för att användas i och för statens odlingslånefonds räkning; börande i sistnämnda fall så väl tiden för återbetalning af dylik försträckning som räntan derå bero på aftal mellan postsparbankens styrelse och fullmäktige i Riksgäldskontoret.»

I fråga om denna paragraf, beträffande hvilken Herr *L. M. Nordenfelt* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Gumælius: Ja, här är äfven en väsentlig ändring af Utskottet gjord i Kongl. Maj:ts förslag. Jag skall villigt medgifva, att Kongl. Maj:ts förslag, då det innehöll ett uttalande om en odlingslånefond, om hvilken Kamrarna ännu icke fattat beslut, icke torde kunna ansetts antagligt, men å andra sidan hade Kongl. Maj:ts förslag ett företräde framför det Utskottet nu framlagt, enär det medgaf en något flersidigare användning af de medel, hvarom här är fråga, och innebar derigenom någon större möjlighet att placera dem på ett icke allt för ofördelaktigt sätt. Dertill kommer, att om man placerar dessa medel så godt som uteslutande i två slags obligationer, hvilka äro med hvarandra nära beslägtade och komma att gå upp och ned i pris nästan samtidigt, så komma dessa obligationer i allmänhet att inköpas, då de stå högt i pris. Det är nemligen under sådana tider de mesta insättningarna komma att ske i postsparbankerna, och för att göra dessa medel fruktbarande, måste postsparbanken inköpa dessa obligationer, som då stå högt i pris. När sedan en motsatt strömning inträder och folket tar ut sina besparingar, måste banken realisera obligationerna, som då åter stå i låg kurs, och följden blir den att banken får i regel köpa dyrt och sälja billigt. Jag har trott, att häremot borde bildas någon motvigt, då man tagit bort den som fans enligt Kongl. Maj:s förslag. Jag medger, att Utskottet i viss mån vidtagit en förbättring i det förslaget, då det borttagit de i det ursprungliga förslaget förekommande orden »på upp- och afskrifningsräkning», hvarigenom det blir

möjligt att äfven insätta dem på deposition och på så sätt få något högre ränta; men jag befarar, att detta icke kommer att visa sig tillräckligt.

Ang. inrättande af en post-sparbank.

(Forts.)

Emellertid, Herr Talman, då lagen redan är i hufvudsak antagen och då Kammarens ledamöter icke äro så pass talrikt samlade för närvarande, att det vore lämpligt — äfven om man eljest skulle anse sig dertill ega skäl — att nu framlägga ett ändringsförslag, så skall jag åtnöja mig med att hafva nedlagt min åsigt i Kammarens protokoll. Jag gör således icke något yrkande, men tillåter mig dock uttala min öfvertygelse, att erfarenheten skall lära oss — om denna postsparbank kommer till stånd — att ändringar måste göras i en eller annan paragraf och icke minst i den nu föreliggande. För närvarande gör jag, som sagdt, icke något yrkande.

Vidare anfördes icke. Kammaren godkände den lydelse af paragrafen, som af Utskottet föreslagits.

§ 19 godkändes.

§ 20 var så lydande:

»*Mom. 1.* Efter bokslut, som för hvarje kalenderår verkställles, skall styrelsen till Konungen afgifva underdänig berättelse om postsparbankens tillstånd och förvaltning.

Mom. 2. Vid afgifvande af denna berättelse åligger det styrelsen att yttra sig rörande det belopp, som af postsparbankens medel må under det löpande året användas för vidtagande af åtgärder, hvilka afse främjande af sparsamhet, särskildt inom de mindre bemidlade samhällsklasserna.»

Efter föredragning häraf yttrade

Herr Rubenson: Kammaren har nyss genom antagande af 19 § 3 mom. för sin del beslutat, att de öfverskott, som kunna uppkomma för postsparbanken, skola användas uteslutande för sparbankens egna ändamål. Nu föreligger till afgörande 20 § 2 mom., der det bestämmes att styrelsen skall vid afgifvande af de årliga berättelserna yttra sig rörande det belopp, som af postsparbankens medel må under det löpande året användas för vidtagande af åtgärder, hvilka afse främjande af sparsamhet, särskildt inom de mindre bemidlade samhällsklasserna. Går jag till källan, hvarifrån detta är hemtadt, nenligen komiterades betänkande, så heter det der på sidan 20, att komiterades förslag om öfverskottens användande uteslutande för postsparbankens ändamål tillkommit för att hålla möjligheten öppen att, i öfverensstämmelse med den italienska postsparbankens förfaringssätt, periodiskt utdela räntepremier eller tillskott till de räntebelopp insättarne ega rätt att uppbära. Ett sådant tillvägagående, heter det vidare, torde vara att föredraga framför ränte-

Ang. inrättande af en post-sparbank.
(Forts.)

photens fastställande till något högre belopp. Om meningens med nyssnämnda bestämmelse i 20 § 2 mom. är att vidtaga sådana åtgärder, som komiterade förslagsvis omnämnt, så har jag ingenting att erinra deremot. Men det synes mig dock som om denna bestämmelse är affattad i så allmänna ordalag, att det skulle kunna komma i fråga att öfverskotten användes på sådant sätt, att de icke komme delegarne, det vill säga insättnarne i postsparbanken till godo, utan blefve använda för andra ändamål, som till sin natur liknade det, hvilket postsparbanken är afsedd att befrämja. Skulle en sådan tolkning vara tillåten, så får jag säga att jag icke vill vara med derom, och det är sålunda under den förutsättning, att det senare momentet i 20 § icke tolkas annorlunda än i sträng öfverensstämmelse med 3 mom. i 19 §, som jag röstar för bifall till detsamma.

Herr *Granlund* instämde med Herr *Rubenson*.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet *Themp-tander*: Jag kan icke neka till, att mom. 2 i nu föredragna paragraf är affattadt i så allmänna ordalag, att det skulle kunna tolkas så, som om en vidsträcktare användning af ifrågavarande medel kunde ega rum, än som står tillsammans med nästföregående paragraf. Denna åter eller § 19 innehåller bestämdt och tydligt, att medlen skola användas uteslutande för postsparbankens egna ändamål, och syftet har icke heller varit annat än att den vinst, som kunde uppstå, skulle komma endast bankens delegare till godo. Men i fråga om sättet att härvid förfara finnes det att välja emellan olika vägar, och ganska skiljaktiga system tillämpas i andra länder i fråga om utdelande af premier; och det var för att förbehålla förvaltningen full frihet i valet emellan det ena eller andra systemet att genom premier uppmuntra postsparbankens delegare, som Kongl. Maj:t ansåg sig böra gifva förslaget i denna del en mera obestämd form. Syftemålet är emellertid, som sagdt, intet annat än att dessa medel skulle komma delegarne till godo.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen godkändes.

§§ 21 och 22, äfvensom förordningsförslagets *öfverskrift*, blefvo jemväl godkända; hvarpå Utskottets hemställan i *mom. a)* förklarades besvarad genom Kammararens rörande förordningsförslaget nu fattade beslut.

Mom b) och *c)* biföllos.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 42, i an-

ledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Elisabeth Noréus.

§ 3.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets Memorial:

N:o 7, i fråga om inköp af fastighet i Östersund för Riksbankens dervarande afdelningskontors räkning; och

N:o 8, i fråga om inköp af fastighet i Malmö för Riksbankens dervarande afdelningskontors räkning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

§ 5.

Herrar *Olof Jonsson* och *Fr. Berglöf* erhöillo ledighet från riksdagsgörömaalen, den förre under 7 dagar och den senare under 3 dagar, räknadt från och med den 9 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.
